

**Ekonomické vyhodnocení ekologicky hospodařících
podniků**
Diplomová práce

Vedoucí práce:
Ing. Barbora Dudová

Vypracovala:
Bc. Eliška Opluštilová

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Ekonomické vyhodnocení ekologicky hospodařících podniků vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne: 28. dubna 2016

.....
podpis

Poděkování

Tímto si dovoluji poděkovat vedoucí mé diplomové práce, paní Ing. Barboře Dudové, za odborné vedení, cenné připomínky a rady, které mi při psaní této práce poskytla.

Abstrakt

OPLUŠTILOVÁ, E.: *Ekonomické vyhodnocení ekologicky hospodařících podniků.*

Diplomová práce. Brno, 2016

Diplomová práce se zabývá ekonomickou situací ekologicky hospodařících podniků v České republice a zároveň komparací s podniky hospodařícími v konvenčním režimu. První část práce se věnuje vymezení definice ekologického zemědělství, jeho specifika, platnou legislativou a státní integrací spojenou s tímto sektorem. Vlastní práce je pak zaměřena na situaci ekologického zemědělství ve světě a v České republice. Dále jsou popsány vybrané ekonomické charakteristiky vybraného souboru podniků jako celku. K dosažení cíle diplomové práce je využito dat ze Zemědělské účetní datové sítě ČR. Z dosažených výsledků vyplývá, že ekologické zemědělství má rostoucí tendenci v dlouhodobém horizontu jak v České republice, tak i ve světě. Z ekonomického hlediska lze konstatovat, že dosahují ekologicky hospodařící podniky rozdílné výsledky oproti konvenčním podnikům. U provedených ukazatelů dosahují konvenční podniky lepších výsledků. Dotace tvoří u ekologicky hospodařících podniků významný zdroj příjmů a hrají nezastupitelnou roli v rozvoji ekologického zemědělství.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, ekologické podniky, biopotraviny, konvenční zemědělství, konvenční podniky, ekonomická úroveň

Abstract

OPLUŠTILOVÁ, E.: *Ekonomické vyhodnocení ekologicky hospodařících podniků.*

Diploma thesis. Brno, 2016

The thesis deals with the economic situation of organic farms in Czech republic and also comparison with farming businesses in the conventional mode. The first part deals with definition of organic farming, its specifics, current valid legislation and national integration, associated with this sector. The work itself is focused on the situation of organic farming in the Czech republic and worldwide. There are described selected economic characteristic of the selected group of companies as a whole. To achieve the objective of this thesis, it is derived from the Farm Accountancy Data Network of the Czech republic. From the obtained results show that organic farming has an increasing trend in the long term, both in the Czech republic and in the world. From an economic point of view the obtained results we can conclude that organic and conventional agriculture are different while comparison. A number of indicators made by conventional businesses achieve better results. The environmental grants gained by companies seem to be essential to the economic situation of enterprises.

Keywords: Organic farming, organic farms, bio, conventional farming, conventional farms, economic standard

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	9
3	LITERÁRNÍ REŠERŽE.....	11
3.1	Ekologické zemědělství.....	11
3.1.1	Definice ekologického zemědělství	11
3.1.2	Historie ekologického zemědělství	12
3.1.3	Principy a cíle ekologického zemědělství	13
3.1.4	Ekologické zemědělství jako multifunkční model.....	15
3.1.5	Legislativní zázemí	16
3.1.6	Kontrolní organizace, certifikace a značení bioproduktů.....	18
3.2	Ukazatele podnikové ekonomie a finanční analýzy.....	22
3.2.1	Majetková struktura podniku	22
3.2.2	Kapitálová struktura podniku	23
3.2.3	Náklady a výnosy podniku	23
3.2.4	Přidaná hodnota	24
3.2.5	Tržby	24
3.2.6	Ukazatele finanční analýzy.....	25
4	VLASTNÍ PRÁCE.....	27
4.1	Ekologické zemědělství ve světě	27
4.2	Ekologického zemědělství v České republice	33
4.2.1	Situace ekologického zemědělství v České republice.....	33
4.2.2	Státní podpora v ekologickém zemědělství.....	36
4.2.3	Struktura ekofaremu a vývoj půdního fondu ekologického zemědělství....	37
4.2.4	Trh s biopotravinami v České republice.....	45
4.3	Ekonomická analýza ekologického zemědělství	48
4.4	Ekonomické zhodnocení zemědělských podniků	51
4.4.1	Ekonomické charakteristiky vybraného soboru podniků	51
4.4.2	Ukazatele finanční analýzy.....	61
5	DISKUSE A ZÁVĚR.....	64
6	SEZNAM LITERATURY.....	67
7	SEZNAM TABULEK.....	71
8	SEZNAM GRAFŮ.....	72
9	SEZNAM OBRÁZKŮ	74
10	SEZNAM PŘÍLOH	74

11	PŘÍLOHY	75
----	---------------	----

1 ÚVOD

V rámci České republiky je dnes ekologické zemědělství ustálený zemědělský systém, který je podporován státem a je dobrou alternativou vývoje zemědělství do budoucna. Příčinou dalšího zvyšování produkce biopotravin mohou být otázky související s životním prostředím. Trendem v posledních letech je zdravý životní styl spojený s přírodou. Lidé se vracejí k tradičním řemeslům, životu na venkově, pobytu v přírodě a preferují nákup biopotravin.

Zemědělská produkce má obecně přímou spojitost s přírodou, čímž ovlivňuje environmentální, ekonomické a sociální zájmy. Ekologický způsob hospodaření nejlépe reaguje na požadavky produkce kvalitních potravin, zároveň také dbá na hospodaření šetrné k životnímu prostředí. Ekologické zemědělství se tedy shoduje se zásadami trvale udržitelného rozvoje, realizuje produkční i mimoprodukční funkci zemědělství.

Ekologické zemědělství je v rámci naší země nedílnou součástí agrární politiky Ministerstva zemědělství ČR. V posledních letech, je zde vůle, aby byl tento zemědělský systém hospodaření podporován. Jedním z důvodů může být spojitost společné zemědělské politiky (SZP) v rámci Evropské unie. Cílem SZP je podpora takové zemědělské výroby, která zaručí pravidelnost v produkci potravin a současně zabezpečí udržitelný rozvoj venkova v Evropě. Zásadním a nezbytným zdrojem podpory pro ekologicky hospodařící podniky jsou dotace. Šetrnost ekologické produkce značí finanční náročnost, kterou musí ekologičtí zemědělci překonat, aby mohli najít uplatnění na trzích Evropské unie. Poptávka po produktech ekologického zemědělství se obecně stále zvyšuje. S pomocí podpor ze strany agrární politiky a zaujetím samotných zemědělců si české ekologické zemědělství získalo své postavení v agrárním sektoru České republiky.

Ekologické zemědělství je jedním z nejrychleji se rozvíjejících odvětví evropského potravinářského trhu. Tento druh hospodaření se jeví jako velmi perspektivní. Ekologické zemědělství má v agrárním sektoru své postavení, důvodem je omezování nadprodukce, ochrana přírodních zdrojů, nová pracovní místa a také udržování krajinného rázu.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem diplomové práce je vyhodnotit současný stav ekologicky hospodařících podniků v České republice z ekonomického pohledu.

Takto stanovený cíl je dekomponován do těchto dílčích cílů:

1. Vyhodnotit stav ekologického zemědělství v České republice v souvislostech
2. Vyhodnotit provedené analýzy a provést adekvátní závěry.

Diplomová práce je členěna do jednotlivých fází výzkumu, které postupně naplňují výše uvedený cíl práce.

Fáze výzkumu:

- objasnit definici, specifika, právní normy a vývoj ekologického zemědělství
- charakterizovat formy státní integrace v tomto sektoru
- charakterizovat situaci ekologického zemědělství ve světě a České republice
- vypracovat ekonomickou analýzu ekologicky hospodařících podniků v komparaci s konvenčními podniky.

Obecně je práce rozčleněna na fázi přípravnou, kde je čerpáno z adekvátních literárních zdrojů, ale také z odborných článků, které se zvoleným tématem zabývají, jakož i internetovými zdroji. Tato přípravná fáze je naprosto nezbytná, pro zjištění aktuálního stavu zkoumané problematiky. Na tomto základě je vymezen teoreticko-metodický základ diplomové práce.

V práci je využita metoda komparace, především při posuzování vybraných ekonomických ukazatelů jako je majetková struktura podniku, kapitál, náklady a výnosy, dotace, hrubá přidaná hodnota, hrubá přidaná hodnota s absencí provozních dotací, tržby. Jako ukazatele finanční analýzy bude posuzována běžná likvidita, zadluženost a rentabilita.

Pro zpracování vlastní práce budou použita databáze Zemědělské účetní datové sítě České republiky (dále jen FADN). Systém FADN byl založen již v roce 1965 jako hlavní informační zdroj o ekonomické situaci zemědělských podniků. Právní základna této sítě byla vytvořena nařízením Rady č. 79/56. V rámci sítě FADN je v každém členském státě Evropské unie zajišťován sběr ekonomických a výrobních ukazatelů o

hospodářských výsledcích ze souboru zemědělských podniků. Tato data jsou pak předávána pracovišti Generálního ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova, což je Základní orgán. Na národní úrovni zabezpečuje řízení a rozvoj pracoviště FADN ČR v ÚZEI (Ústav zemědělské ekonomiky a informací), které je pověřeno Ministerstvem zemědělství České republiky (ÚZEI, 2016).

V práci jsou zkoumány podniky od roku 2003 – do roku 2014, před vstupem České republiky do EU a také po jejím vstupu. Kdy v roce 2014 tvořil výběrový soubor zemědělských podniků FADN celkem 1406 podniků, kdy 230 podniků spadalo do ekologického zemědělství. Pro tuto práci nebyly zohledněny podniky, které podnikají souběžně v ekologickém i konvenčním režimu. Musíme také brát v potaz, že jsou poskytována data průměrná. Nejedná se proto o data za jednotlivé podniky.

Na základě takto vymezeného cíle a jeho cílů dílčích byla stanovena výzkumná otázka, na kterou bude odpovězeno v závěrech diplomové práce, tedy po analýze ekonomického prostředí ekologicky hospodařících podniků.

Výzkumná otázka:

„ Mají zkoumané ekologicky hospodařící podniky horší ekonomickou situaci oproti podnikům hospodařícím v režimu konvenčního zemědělství?“

3 LITERÁRNÍ REŠERŽE

3.1 Ekologické zemědělství

Tato kapitola se věnuje ekologickému zemědělství obecně. Spolu s definicemi ekologického zemědělství popisuje jeho platnou legislativu, principy a cíle. Také popisuje ekologické zemědělství jako multifunkční model. Základní myšlenka ekologického zemědělství vychází z toho, že je půda obnovitelný zdroj, ale pouze v případě, že se s ní dobře zachází. Ekologické zemědělství se snaží udržet dobrou úrodnost půdy, tím zvyšuje obsah organické hmoty a humusu, vyhýbá se znečišťování životního prostředí a používá pouze přírodní hnojiva. Zaměřuje se tedy na využívání vlastních zdrojů, pracuje v uzavřeném systému. Tím minimalizuje vlastní ztráty. (Šuta, 2007)

3.1.1 Definice ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství má mnoho definic. Podle zákona 242/2000 Sb. je ekologické zemědělství charakterizováno jako šetrný způsob hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení nebo zákazů užívaných látek, které zatěžují nebo znečišťují životní prostředí nebo dokonce zvyšují rizika znečištění potravního řetězce. Tento zemědělský systém je nedílnou součástí Agrární politiky České republiky. (Ministerstvo zemědělství, 2012)

V roce 2008 byla schválena oficiální definice dle IFOAM (International Federation of Organic Agriculture), která tento režim hospodaření definuje takto: *„produkční systém, který zachovává zdraví půd, ekosystémů a lidí. Místo využívání vstupů s negativními dopady spoléhá na ekologické postupy, rozmanitost a koloběhy přizpůsobené místním podmínkám. Ekologické zemědělství spojuje tradice, inovace a vědecký výzkum s cílem prospívat společnému prostředí a podporovat spravedlivé vztahy a dobrou kvalitu života všech zúčastněných.“* (IFOAM, 2012)

Podle směrnice FAO/WHO Codex Alimentarius je ekologické zemědělství „holistický systém řízení, který podporuje a zlepšuje zdravotní stav agrárního ekosystému včetně biodiverzity, biologických cyklů a biologické aktivity půdy. Zdůrazňuje používání výrobních způsobů proti používání výstupů z hospodaření, a zároveň se řídí tím, že regionální podmínky vyžadují systémy, které budou přizpůsobené danému místu. Toho dosahuje používáním agronomických, biologických, a fyzikálních metod, oproti používání syntetických látek.“ Ekologické zemědělství má ve společnosti dvě role – je

poskytovatelem veřejných statků, které jsou financovány z veřejných statků a zároveň specifickou metodou výroby potravinářských produktů, které podléhají pravidlům trhu. (Moudrý, 2007)

Červenka a Kovářová (Červenka, Kovářová, 2005) uvádí, že je ekologické zemědělství vyvážený trvalý agrosystém, který se zakládá na lokálních a obnovitelných zdrojích. Příroda je v tomto chápána, jako jednotný celek, jenž má svou vnitřní hodnotu. Člověk má povinnost provozovat zemědělskou činnost morálně tak, aby se krajina stala harmonickou součástí přírody. Výroba ekologických produktů a potravin snižuje zátěž na životní prostředí, dále snižuje riziko civilizačních nemocí a je přínosem pro zdravý životní styl člověka a pro jeho zdravou výživu. Ekologické zemědělství se označuje různými výrazy – všechny tyto výrazy jako dynamické, biologické, organické, lze chápat jako oficiální označení Ekologické zemědělství.

3.1.2 Historie ekologického zemědělství

Vznik ekologického zemědělství v Evropě můžeme datovat po 1. světové válce. Negativním dopadem na změnu životních podmínek obyvatelstva můžeme připsat zprůmyslnění a stěhování obyvatel do měst v období od poloviny 19. a na přelomu 20. století. Již v tomto období se někteří lidé obraceli k přírodnímu životnímu stylu. (Šarapatka, Urban 2006)

V sedmdesátých letech 20. století založili průkopníci mezinárodní federaci IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements). Tato organizace jako první definovala produkci ekologického zemědělství, zabývala se kontrolou, označováním a certifikací. (Šarapatka, Urban, 2003)

V České republice se ekologické zemědělství začalo utvářet od poloviny 80. let. V roce 1989 zahájily první tři farmy přechod na ekologické zemědělství. (Bioinstitut, 2013)

V letech 1990 až 1991 vzniklo pět svazů ekologických zemědělců:

- PRO-BIO
- Libera
- Biowa
- Naturvita
- Altervin.

V roce 1993 byla unifikována pravidla produkce a byl vytvořen jednotný kontrolní a certifikační systém. Zároveň se v tomto roce začalo používat české logo pro bioprodukcí. (Šarapatka, Urban, 2006)

V roce 200 byl přijat zákon o ekologickém zemědělství a Česká republika se ještě před vstupem do Evropské unie dostala na seznam zemí, které mohou do Evropské unie dovážet svou bioprodukcí.

3.1.3 Principy a cíle ekologického zemědělství

3.1.3.1 Principy ekologického zemědělství

Výběr zásadních principů je v této kapitole rozdělen do tří skupin – principy pro chov hospodářských zvířat, principy pěstování rostlin a principy při zpracování bioproduktů.

1. Principy pro chov hospodářských zvířat

- Nejpřirozenější životní podmínky pro jednotlivá zvířata,
- Krmivo musí odpovídat požadavkům jednotlivých druhů zvířat, jejich užítkovosti,
- Ustájení musí odpovídat potřebám zvířete, zakázáno je ustájení na rostech a vazné ustájení bez vstupu na pastvu a také klecové chovy,
- Zvířata musí mít dostatek místa pro ležení,
- V případě nemoci zvířete má přednost homeopatická léčba, spolu s neuropatickou před léčbou konvenční,
- Organismy vzniklé na základě genových manipulací jsou také zakázány.

2. Principy pro pěstování rostlin

- Střídání plodin s konkurenční schopností vůči plevelům,
- Pestrý osevní postup, ve kterém budou zastoupeny jeteloviny nebo luskoviny,
- Ochrana rostlin proti chorobám,
- Zákaz herbicidů, syntetických přípravků, využívají se statková hnojiva,
- Meze, břehy, remízky a další prvky v krajině musí být zachovány.

3. Principy při zpracování bioproduktů:

- Musí být zajištěna jejich pravost,
- Vyžaduje se časové a prostorové oddělení bioproduktů od produktů jiného původu,

- Zpracování, skladování a přepravování musí být provedeno šetrně, aby byla zachována kvalita produktů,
- Celý proces výroby je kontrolován, použité receptury a také látky, které se použily pro konzervaci, jsou přesně stanoveny,
- Při ekologickém zemědělství je zakázáno bělení, ozařování, uzení, výměna iontu, nelze používat chemikálie ani mikrovlnný ohřev (Moudrý, Prugar, 2001).

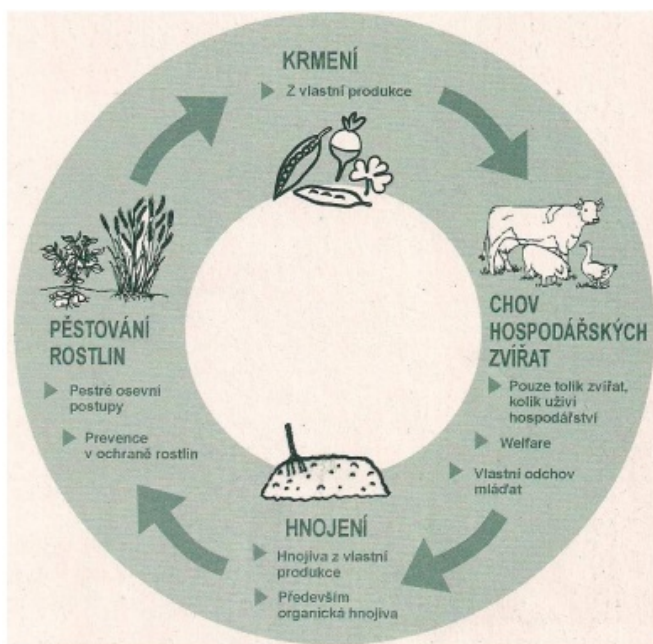
3.1.3.2 Cíle ekologického zemědělství

Hlavním cílem ekologického zemědělství je optimalizovat zdraví všech organismů. (Gold, 2007).

Lacko, Bartošová a kol. (2005) mezi hlavní cíle ekologického zemědělství řadí:

- Trvalé udržení půdní úrodnosti,
- Udržení biodiverzity,
- Zachování krajinných prvků,
- Hospodaření s vodou a ochrana povrchových vod před znečištěním,
- Produkce kvalitních biopotravin,
- Zajištění optimálních podmínek pro všechny organismy včetně člověka. (Lacko, Bartošová a kol. 2005)

Obrázek 1: Koloběh látek v ekologickém zemědělství

Zdroj: Šarapatka, Urban 2006

3.1.4 Ekologické zemědělství jako multifunkční model

V Evropě začíná dominovat komplexní hodnocení důležitosti zemědělství pro společnost. Zemědělství již není bráno pouze jako producent potravin, ale má další nezastupitelné funkce. Nejblíže k multifunkčnímu modelu zemědělství má právě ekologické zemědělství. Zde jsou nejdůležitější pozitiva:

- Ekonomická příznivost v dlouhodobém horizontu,
- Úspora neobnovitelných zdrojů a energie,
- Ochrana biodiverzity a životního prostředí,
- Snížení nadprodukce,
- Snížení znečištění povrchových vod a ochrana zdrojů podzemních vod,
- Snížení nadprodukce,
- Zlepšení zdravotního stavu populace a kvality potravin,
- Udržení stability osídlení a udržení přírodního rázu krajiny,
- Zavedení inovací na našem i zahraničním trhu s biopotraviny.(Bioinstitut, 2013)

Obrázek 2: Multifunkční model zemědělství

Zdroj: Šarapatka, Urban a kol., 2003

Ekologické zemědělství má snahu udržovat v rovnováze produkci potravin a ochranu životního prostředí. Oporou jsou mu lidské zdroje a znalosti. Pokud se sníží závislost na vstupech z cizího zdroje a vytvoří se vyrovnanější životní a energetické toky, posílí se odolnost ekosystémů, zvýší se bezpečnost potravin a s tím jsou vytvářeny další příjmy. (Greenmarketing, 2008)

3.1.5 Legislativní zázemí

Ekologické hospodaření je upraveno národními i evropskými předpisy:

- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- Nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů
- Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí (Ročenka EZ, 2011).

V roce 1999 se začal připravovat zákon o ekologickém zemědělství a to v souladu s nařízením Rady (EHS) 2092/91, tak aby bylo dosaženo harmonizace standardů ekologického zemědělství v České republice spolu s Evropskou unií. (Šarapatka, Urban a kol. 2003)

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství

Zákon č.242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, nabyl účinnosti 1. 1. 2001. Tento zákon upravuje podmínky hospodaření v režimu ekologického zemědělství, označování a osvědčování bioproduktů, biopotravin, kontrolu a dozor nad splňováním povinností. Tento zákon byl několikrát novelizován v roce 2002, 2005, 2009 a 2011. Prováděcím předpisem je od 1. 2. 2006 vyhláška č.16/2006 Sb., která provádí některá ustanovení zákona. Nad dodržováním tohoto zákona má dohled Ministerstvo zemědělství ČR (Eagry, 2009-2015).

V zákoně o ekologickém zemědělství jsou jednotlivé pojmy definovány takto:

Ekofarma – je samostatná, uzavřená hospodářská jednotka. Do režimu ekologického zemědělství nemusí být zahrnuty všechny pozemky. Pokud nastane tento fakt, musí být pozemky, stroje, zvířata, jasně odděleny. Odděleno musí být také vedení účetnictví. Zakázáno je produkovat zároveň stejné suroviny v biokvalitě a konvenčním zemědělství. Důvodem tohoto opatření je možnost záměny.

Bioprodukt – surovina živočišného nebo rostlinného původu, která byla vyprodukována na ekofarmě.

Ostatní bioprodukt – splňuje definici bioproduktu, patří sem biosadba, bioosivo a biokrmivo.

Biopotravina – byla vyrobena v souladu s podmínkami tohoto zákona. Taková potravina splňuje jakost, zdravotní nezávadnost.

Ekologický podnikatel – registrovaný ekozemědělec podle zákona.

Osoba podnikající v ekologickém zemědělství – ekozemědělec, výrobce biopotravín, výrobce biokrmiv, dodavatel bioosiv a biosadby, obchodník s biopotravinami.

Ekologický chovatel včel – není ekologickým zemědělcem, ale chová včely podle tohoto zákona.

Přechodné období – přechod od konvenčního zemědělství k ekologickému hospodaření. Slouží k odstranění negativních dopadů konvenčního zemědělství. Toto období začíná dnem doručení žádosti o registraci Ministerstvu zemědělství ČR a je rozděleno podle typu plochy:

Tabulka 1: Přechodné období v ekologickém zemědělství

Typ plochy	Počet let
Orná půda, travní porosty, chov ryb	2
Sady, vinice, chmelnice	3

Zdroj: Zákon 242/2000Sb.(2005)

Podnikatel může s ekologickým zemědělstvím skončit dobrovolně, registrace pak může být zrušena ze strany Ministerstva zemědělství ČR v přesně vyměřených případech.

Českou legislativu navíc doplňují metodické postupy Ministerstva zemědělství:

- Metodický pokyn č. 1/2012: Registrace do EZ, přechodné období, zkracování a prodlužování PO

- Metodický pokyn č. 2/2012: Sady, vinice, meziřadí a krajinné prvky v EZ
- Metodický pokyn č. 4/2012: Použití konvenčního osiva a vegetativního rozmnožovacího materiálu
- Metodický pokyn č. 5/2012: Udělování výjimek z pravidel EZ
- Metodický pokyn č. 6/2012: Definice pojmu region
- Metodický pokyn č. 7/2012: Současná produkce ekologicky chovaných hospodářských zvířat a hospodářských zvířat mimo ekologický chov. (Ministerstvo zemědělství 2012)

3.1.6 Kontrolní organizace, certifikace a značení bioproduktů

Kontrolní organizace a certifikace

Kontrola obecně vytváří důvěru a pochopení významu ekologického zemědělství. Cílem a hlavním důvodem kontroly je ochrana práv občana jako daňového poplatníka, spotřebitele, ekologického podnikatele, včelaře, výrobce biopotravin do oběhu před nekalou konkurencí (Šánová, 2006).

Prvním oprávněným subjektem pro kontrolu a osvědčování v ekologickém zemědělství, výrobě biopotravin a uvádění do oběhu v rámci České republiky byla Kontrola ekologického zemědělství (KEZ), jako obecně prospěšná společnost. Tato organizace byla založena jako nevládní, nezisková organizace v roce 1999. (Skala, 1991)

KEZ, o.p.s. vykonává tyto důležité prospěšné činnosti:

- Nezávislá kontrola a osvědčení ekologických producentů, zpracovatelů a jejich produktů
- Obstarávání vzdělávacích programů pro nezávislé inspektory
- Zajišťování propagace ekologického zemědělství
- Ochrana a správa grafického loga BIO. (Skala, 1991)

Nyní provádí kontrolu tyto soukromé subjekty:

1. KEZ, o. p. s. (kód na obalu: CZ-BIO-001) – zajišťuje odbornou nezávislou kontrolu a certifikaci v ekologickém zemědělství.(KEZ, 2013)

Obrázek 3: Logo KEZ o.p.s.

Zdroj: KEZ 2015

2. ABCERT AG (kód na obalu: CZ-BIO-002) – certifikační orgán, který nabízí kompetentní a nezávislé služby. Německá společnost, která má od roku 2006 pobočku v České republice. (Abcert, 2014)

Obrázek 4: Logo ABCERT AG

Zdroj: Abcert, 2014

3. BOKONT CZ (kód na obalu: CZ-BIO-003) – kontrolní a certifikační činnost organizace ekologického zemědělství v České a Slovenské republice. Inspektoři provádí kontrolu takřka denně. (Biokont, 2014)

Obrázek 5: Logo BOKONT CZ

Zdroj: Biokont, 2014

4. BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.–tato společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas. Byla pověřena ke kontrole a certifikaci Ministerstvem zemědělství v roce 2013.

Obrázek 6: Logo BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2015

Obrázek 7: Certifikát pro ekologického podnikatele

 <p>KEZ o.p.s., Poděbradova 909, CZ 537 01 Chrušín Tel: 489 622 340, Fax: 489 622 027, email: certifikace@kez.cz, www.kez.cz, kód orgánů: CZ-BIO-KEZ-01 Certifikační orgán KEZ o.p.s. výšňová</p>	
<h1>CERTIFIKÁT</h1> <p>NA BIOPRODUKTY</p> <p>číslo certifikátu: 000673 pro ekologického zemědělce</p>	
<p>Tento certifikát byl vydan na základě čl. 29 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 899/2008 v souvislosti s certifikací podnikatele dle přílohy I částí 1 a 2, na území zemědělské podnikání dle 15.4.2009 a fyzické a právnické osoby ze dne 14.5.2009. Uvedený hospodářský subjekt podrobil své činnosti kontrole a softwaru produktivity stanovené uvedenými nařízeními a zákonem č. 243/2000 Sb., v platných zněních.</p> <p>Seznam produktů/výrobků včetně skupin osvědčených podle žádosti ze dne 15.4.2009.</p> <p>Tento certifikát platí od 15.4.2009</p> <p>V Chrušíně dne 14.5.2009</p> <p>Ing. Kamel Peška vedoucí certifikačního orgánu KEZ o.p.s.</p>	
<p>Podle: Certifikát získal podnikatel KEZ o.p.s. a poskytl platnost uplynulých dnů na kterou byl vydan. Ode poskytnutí platnosti při uzavření smlouvy a kontrole odbornou komisí, při jakémkoliv období porušení ustanovení nařízení (ES) č. 834/2007 a nařízení (ES) č. 899/2008 nebo zákona č. 243/2000 Sb., v platných zněních. Při uzavření smlouvy certifikát je vydán na uplynulých dnů certifikát, vydaný KEZ o.p.s. na základě mezinárodního smlouvy a certifikačního procesu.</p>	

KEZ o.p.s.
Certifikační orgán KEZ o.p.s.
Poděbradova 909, 537 01 Chrušín

Příloha k certifikátu číslo 006673

Podnikatel: KEZ o.p.s.
Provozní jednotka / farma: KEZ o.p.s.
Č / datum narození: 15.4.2009

Seznam produktů/výrobků včetně skupin osvědčených podle žádosti ze dne: 15.4.2009

Skupina (CZ –CPA)	Název (označení)	Statut
01.10.10	Semeno	BIO
01.13.10	Sarňák	BIO
01.45.11	Drvo	BIO
01.45.11	Jehličata	BIO
01.45.21	Mléko ovčí syrové	BIO
01.45.22	Mléko kozi syrové	BIO

Statut: BIO – produkce ekologického zemědělství
PO – produkce z přechodného období

Specifikační normy pro osvědčování se rozumí:
U produktů rostlinné výroby zařazených pod CZ - CPA 01.1, 01.2 a 01.3 se jedná o specifikační normy nařízení Rady (ES) č. 834/2007 s hlavou II; hlavou III kapitolou 1, 2 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s hlavou II kapitolou 1, 4 – 7; hlavou III kapitolou 1 a 3; hlavou IV kapitolou 1, 2 a II; přílohami I a II.
U živých zvířat a živočišných produktů včetně ryb zařazených pod CZ - CPA 01.4 a 03.00 se jedná o specifikační normy nařízení Rady (ES) č. 834/2007 s hlavou II; hlavou III kapitolou 1 a 2; hlavou IV a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s hlavou II kapitolou 2, 4 – 6; hlavou III kapitolou 1 a 2; hlavou IV kapitolou 1, 3, 5; hlavou V kapitolou 2; přílohami III, IV, V, VI, VII a normy zákona č. 243/2000 Sb. s § 14.

Pouze originální a podepsaný certifikát je platný. Tato příloha je platná pouze ve spojení s platným certifikátem.

V Chrušíně dne 14.5.2009

Ing. Kamel Peška
vedoucí certifikačního orgánu

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Od 1. 1. 2010 se navíc připojil Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Tento ústav zajišťuje úřední kontrolu dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů

týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. (Ministerstvo zemědělství, 2015)

Obrázek 8: Logo - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Zdroj: Eagri, 2016

Označování biopotravin

Grafické označení může být používáno výhradně pro potřeby zákona o ekologickém zemědělství. (Skala, 1991) Grafický znak tzv. biozebrou musí být označena každá tuzemská biopotravina a navíc od 1. 7. 2010 mají všichni členové Evropské unie povinnost označovat své produkty ekologického zemědělství také společným evropským logem tzv. eurolistem. (Kotěra, 2010)

Obrázek 9: Biozebra – národní značení biopotravin

Zdroj: Ministerstvo zemědělství)

Obrázek 10: Logo pro značení biopotravin v Evropské unii tzv. eurolist

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

3.2 Ukazatele podnikové ekonomie a finanční analýzy

Jako metody pro hodnocení ekonomické situace daného souboru ekologicky a konvenčně hospodařících podniků bylo využito některých ukazatelů podnikové ekonomie a několik ukazatelů finanční analýzy. Tyto ukazatele byly ve vlastní práci aplikovány na oba typy podniků.

3.2.1 Majetková struktura podniku

Dlouhodobý majetek neboli stálý či fixní, zahrnuje dlouhodobý hmotný majetek, dlouhodobý nehmotný majetek a finanční majetek. Dlouhodobý hmotný majetek v podniku slouží dlouhé časové období a postupně se opotřebovává (např. stroje, budovy) nebo se používá dlouhou dobu bez jakéhokoliv znehodnocení (např. pozemky). Dlouhodobý nehmotný majetek má nemateriální podobu a je tvořen různými za úplatu získanými oprávněními (licence, software) a třetí částí dlouhodobého majetku jsou finanční investice sloužící k uložení volných peněžních prostředků podniku. Tyto investice mají formu cenných papírů nebo finanční účast v jiném podniku (Živělová, 2013). Přehled majetku, který patří do těchto skupin, nám podá prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 410/2009 Sb.

Oběžný majetek, někdy označovaný jako majetek krátkodobý, je ve formě zásob, pohledávek či finančního krátkodobého majetku. Z vymezení majetku dlouhodobého již vyplývá řada charakteristik, které má majetek oběžný – jedná se tedy o majetek, který se v podniku vyskytuje dlouhou dobu, alespoň ne ve stejné podobě a jak název napovídá, v podniku de facto obíhá – je tedy stále v pohybu. Pro oběžný majetek je charakteristická rychlá transformace jedné formy na jinou (Synek 2006). Podle Novotného se oběžný majetek v podniku vyskytuje ve dvou formách:

- *ve formě věcné* (řadíme sem především zásoby – výrobní, nedokončené výroby, zásoby zboží a zásoby hotových výrobků)
- *ve formě peněžní* (řadíme sem pohledávky, hotovost, peníze na bankovních účtech, krátkodobé cenné papíry a krátkodobé náklady příštích období) (Novotný, Suchánek 2007).

3.2.2 Kapitálová struktura podniku

Jedná se o známé dělení, které je nezbytné ujasnit. Kapitál se dělí na:

- kapitál vlastní
- kapitál cizí

Pod vlastním kapitálem se rozumí takový zdroj financování majetku, který do podniku vložil sám zakladatel podniku. Vlastní kapitál je tedy základem podnikání. Jedná se o takový kapitál, který podnik získal od svých zakladatelů, nebo který si vydělal vlastní činností. (Synek,2006)

Cena vlastního kapitálu je obvykle vyšší než cena cizího kapitálu. Jedná se o část zisku, který společníci očekávají za svůj vklad do společnosti. (Martinovičová, 2006)

Cizí kapitál je důležitým zdrojem financování podniku. Jde o určitý závazek, který musí podnik ve stanovené lhůtě splatit. Podle doby splatnosti rozlišujeme krátkodobý a dlouhodobý cizí kapitál (Synek, 2006). Mezi krátkodobý cizí kapitál řadíme například bankovní úvěry, závazky vůči zaměstnancům nebo státu. Dlouhodobý cizí kapitál pak tvoří dlouhodobé bankovní úvěry, rezervy a dluhopisy. Měli bychom brát v potaz, že dlouhodobý majetek by měl být financován dlouhodobým kapitálem (cizím nebo vlastním), oběžný majetek je pak vhodné financovat prostřednictvím krátkodobého cizího kapitálu (Šiman, Petera 2010).

Mezi hlavní výhodu zapojení cizího kapitálu do financování podniku patří jeho nižší cena, tzn. efekt finanční páky, nedostatečný rozsah vlastních zdrojů při zahájení podnikatelské činnosti aj. Naopak nevýhodou zapojení cizího kapitálu můžeme zařadit zvyšování zadluženosti podniku, v případě vyššího podílu cizího kapitálu problematičtější získávání dalšího cizího kapitálu a omezení možností managementu podniku, kdy je nutnost respektovat požadavky bank a dalších věřitelů (Synek, 2006).

3.2.3 Náklady a výnosy podniku

Náklady jsou peněžní prostředky, které podnik účelně vynaložil za získání výnosů (14). Výnosy pak můžeme charakterizovat jako peněžní částky, které podnik získal ze svých činností. Výnosy podniku jsou provozní, finanční a mimořádné. Podobně také dělíme náklady podniku na běžné provozní náklady, ostatní provozní náklady, odpisy, finanční náklady a mimořádné náklady (Synek, 2011).

Podle Kovanicové jsou výnosy zvýšením ekonomického prospěchu během účetního období, a to jednak ve formě zvýšení (přírůstku) peněžních, případně i nepeněžních aktiv a jednak (spíše ojediněle) ve formě specifických případů snížení či zániku závazku (např. prominutí nebo úhrady). (Kovanicová, 2009)

3.2.4 Přidaná hodnota

Tato hodnota vyjadřuje, jak podnik za určité období přispíval svými činnostmi k zvýšení či k snížení hodnoty pro své vlastníky. Mluvíme o měřítku finanční výkonnosti podniku, kdy vychází z pravidla, že podnik musí vyprodukovat minimálně tolik, kolik činí náklady na kapitál (Živělová, 2013).

Přidaná hodnota podle metodiky účetnictví České republiky není shodná s použitou hrubou přidanou hodnotou ve vlastní práci, ale podle metodiky FADN EU/CZ (viz. Obrázek 3). Hrubá přidaná hodnota v tomto případně zahrnuje i provozní dotace. (Redlichová, Bečvářová, Vinohradský, 2014)

Obrázek 11: Ukazatele ekonomických výsledků podle metodiky FADN EU

Celková zemědělská produkce Total output			Saldo provozních dotací a daní Balance current subsidies & taxes	
Produkce RV Output crops & crop products	Produkce ŽV Output livestock & livestock products	Ostatní produkce Other output		
Výrobní spotřeba Intermediate consumption		Hrubá přidaná hodnota Gross farm income		
Přímé náklady Specific costs	Ostatní věcné náklady Farming overheads			
		Odpisy Depreciation	Čistá přidaná hodnota Farm Net Value Added	Saldo investičních dotací a daní Balance subsidies & taxes on investment
		Externí faktory External factors		Důchod ze zemědělské činnosti Family Farm Income
		Mzdové náklady Wages	Pachtovné Rent	

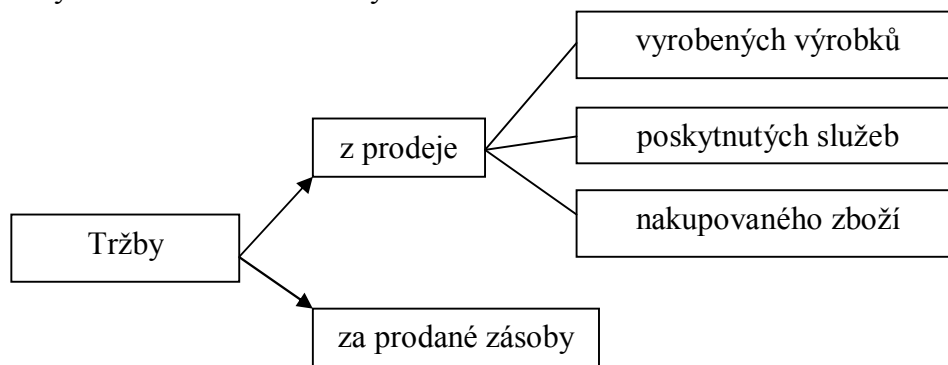
Zdroj: FADN, 2012

3.2.5 Tržby

Tržby jsou peněžní částky, které podnik získal prodejem výrobků, zboží a služeb v daném účetním období. Jsou rozhodující složkou výnosů a hlavním finančním

zdrojem podniku. Tržby slouží k úhradě nákladů podniku, daní, výplatě dividend a jeho rozšířené produkci. (Synek, 2011)

Podle Synka můžeme členit tržby takto:

Zdroj: Vlastní zpracování podle Synka,

3.2.6 Ukazatele finanční analýzy

Finanční analýza patří k nejdůležitějším nástrojům finančního řízení podniku. Podle Růžičkové představuje finanční analýza systematický rozbor dat získaných z účetních výkazů, jejich položek, rozbor vztahů a vývojových tendencí. Hlavním úkolem této analýzy je nepřetržité hodnocení ekonomické situace podniku (Růčková, Roubíčková, 2012).

Z ukazatelů finanční analýzy bylo provedeno hodnocení běžné likvidity, zadluženosti a vybrané ukazatele rentability. Ukazatele likvidity nám dle Synka podávají informace o tom, zda je podnik schopen vyrovnat své splatné závazky.

- **Běžná likvidita**

Také nazývána jako likvidita třetího stupně zjišťuje platební schopnost podniku v kratším období. Její hodnota by se měla pohybovat v rozmezí 1,5-2,5, kdy zároveň platí, že čím je hodnota vyšší, tím je menší riziko platební neschopnosti.

- **Zadluženost**

Ukazatel zadluženosti zjišťuje rozsah, v jakém podnik užívá k financování dluh. Pokud podnik používá pouze vlastní kapitál ke svému financování, pak je to dle Synka drahé, financování pouze cizím kapitálem by pak bylo rizikové (Synek, 2006).

- **Rentabilita**

Obecně tyto ukazatele, označované taky jako ukazatele výnosnosti nebo ziskovosti, měří schopnost podniku vytvářet nové zdroje respektive použitím kapitálu dosahovat zisku (Růčková, Roubíčková, 2012).

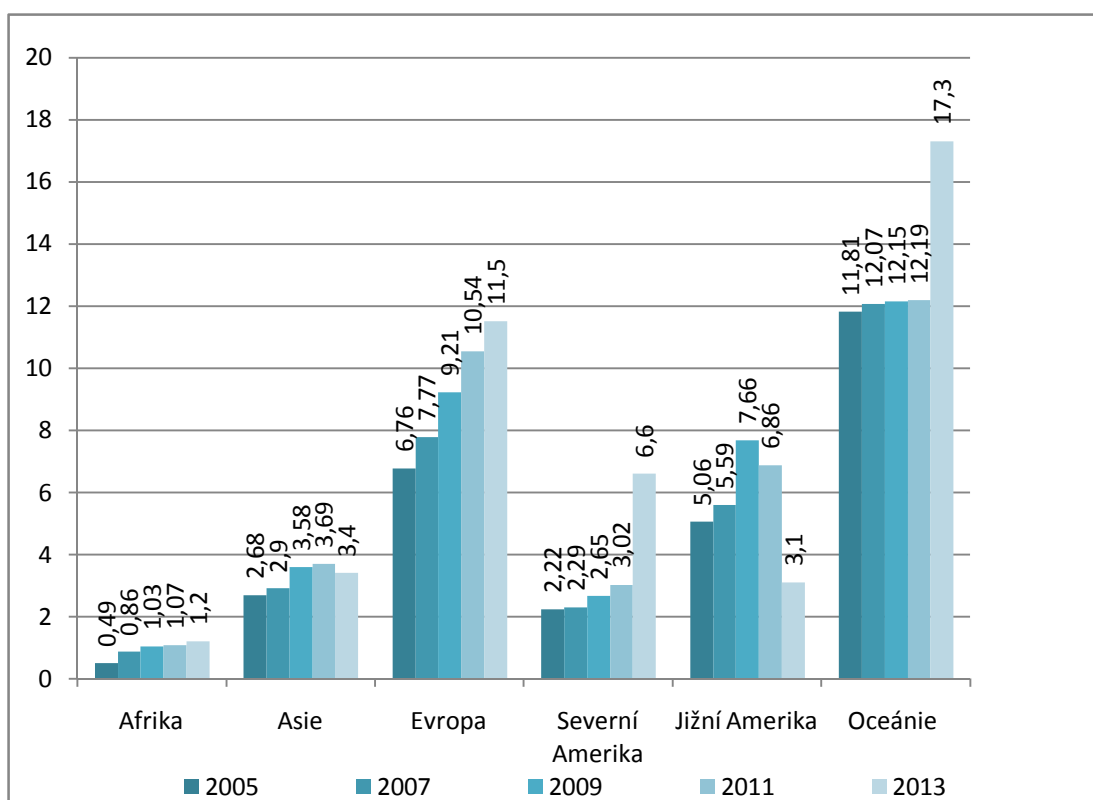
Rentabilita aktiv ukazuje s jakou efektivitou je v podniku vytvářen zisk. Rentabilita vlastního jmění udává, jak efektivně podnik zhodnocuje prostředky, které do podniku vložili majitelé. Rentabilita produkce na celkovou produkci značí zisk na vyrobené produkci.

4 VLASTNÍ PRÁCE

4.1 Ekologické zemědělství ve světě

Na konci roku 2013 bylo podle pravidelného šetření FiBL-IFOAM 2013 zařazeno 43,1 milionů hektarů zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství. Největší výměra ekologicky obhospodařované půdy je na dvou kontinentech. V Oceánii, kde je 17,3 milionů hektarů, celkově se hospodaří na 40% z celkové ekologické plochy, a v Evropě na 11,5 milionech hektarů, což zaujímá 27% celkové zemědělské plochy.

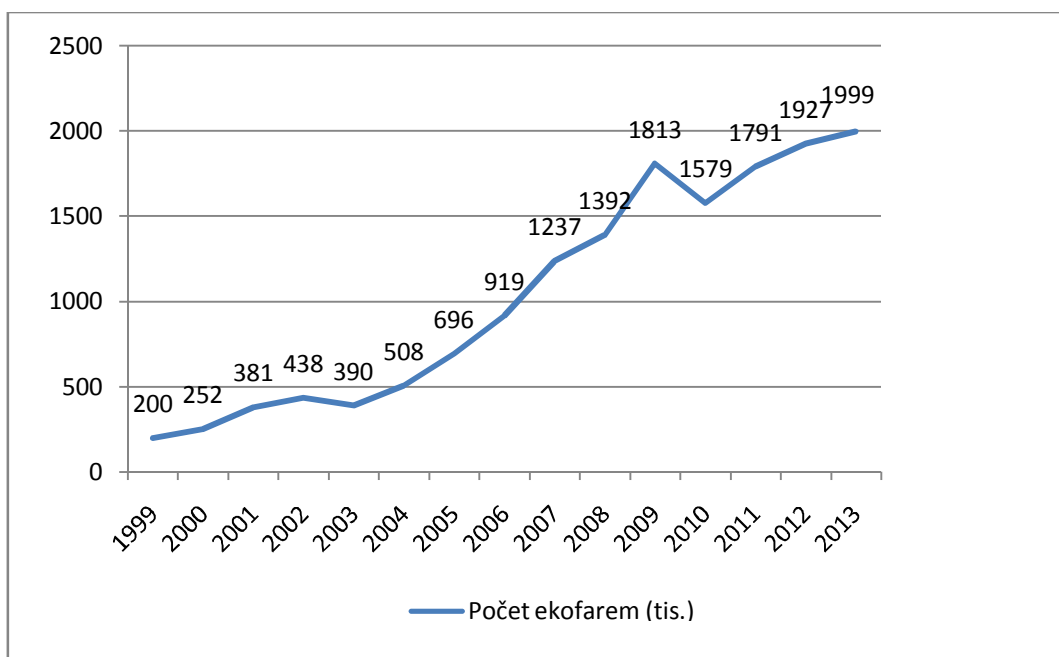
Graf 1: Stav ekologicky obhospodařované půdy podle jednotlivých kontinentů v letech 2005-2013 (v mil. ha)

Zdroj: Vlastní zpracování podle IFOAM

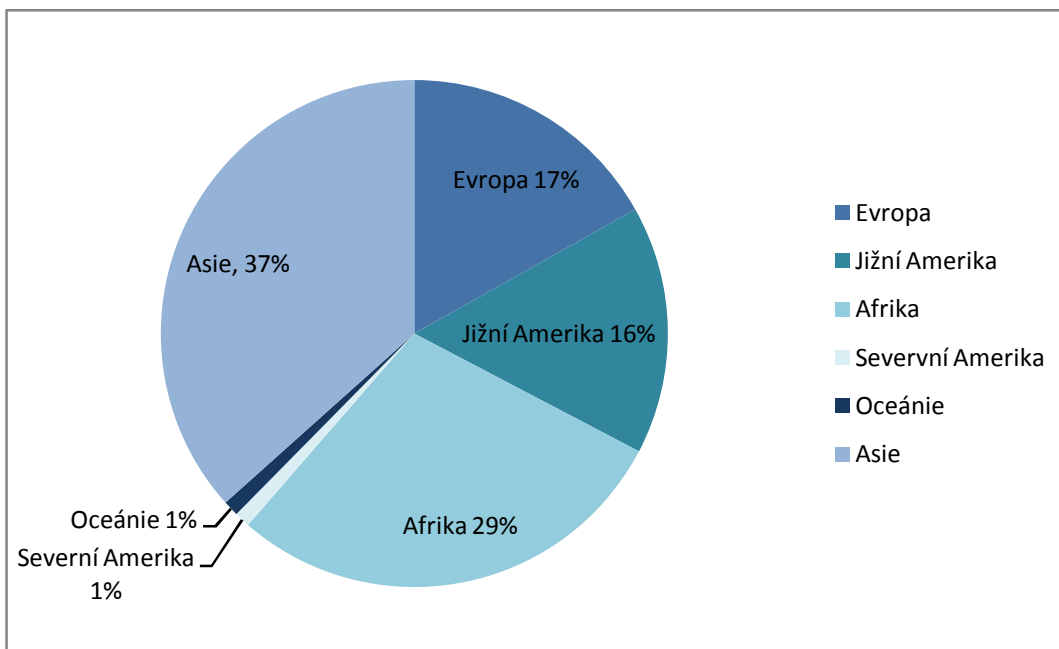
Jak je patrné z následujících grafů, necelé dva miliony ekofarem na světě dnes hospodaří v systému ekologického zemědělství. Evropa zaujímá zhruba 17% podíl, což je asi 335 000 ekofarem. Z grafu můžeme vidět, že více než 80% připadá Asii, Africe a Jižní Americe. Počty ekofarem se zvýšili od roku 1999 až na pětinasobek. Největší počty ekofarem na světě najdeme v Indii, kde je asi 650 000 ekofarem. S vysokými počty následuje Uganda (190tis. ekofarem) a Mexiko (170tis. ekofarem).

Graf 2: Celkový počet ekofarem na světě v letech 1999-2013 (v tis.)

Zdroj: Vlastní zpracování podle IFOAM

Graf 3: Rozložení celkového počtu ekofarem v roce 2013 podle jednotlivých kontinentů v %

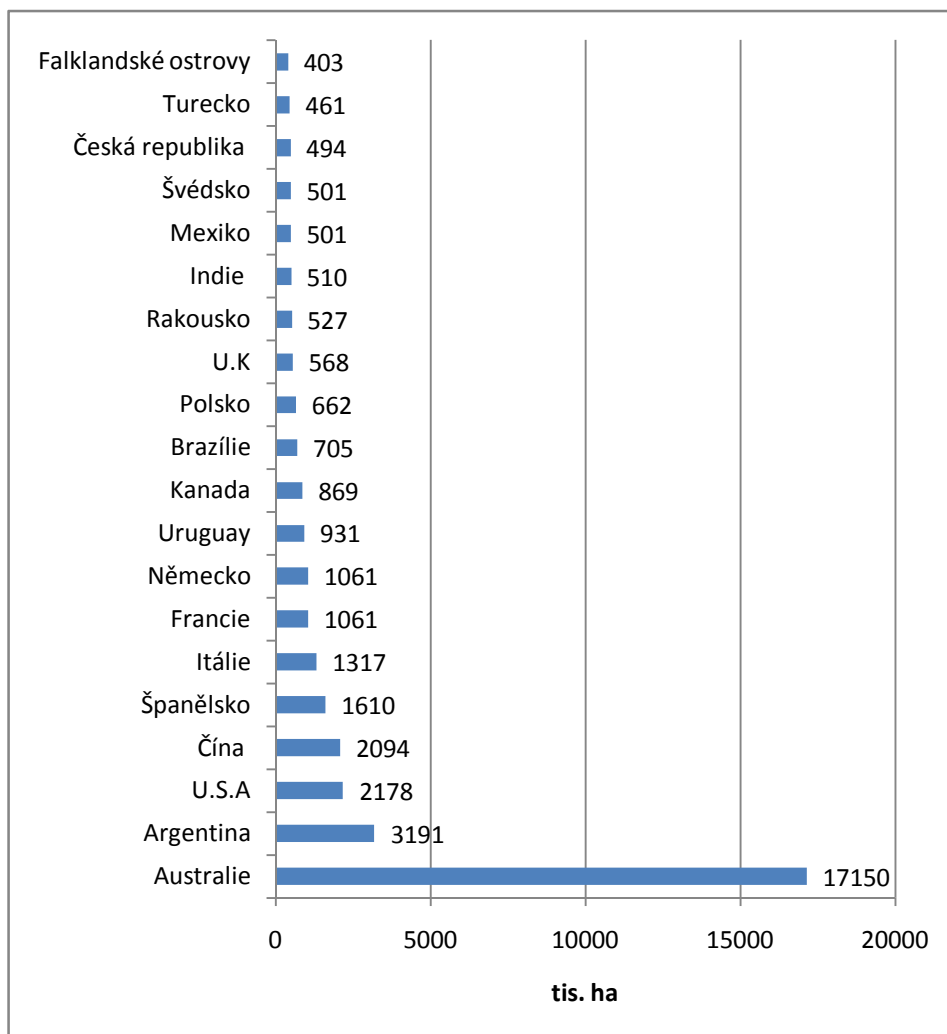

Zdroj: Vlastní zpracování podle IFOAM

Podle Australian organic market report 2014 je Austrálie zemí na prvním místě s největší výměrou ekologicky obhospodařované půdy na světě. V roce 2014 bylo obhospodařováno 22 milionů hektarů zemědělské plochy. Hlavní roli hrají přírodní

podmínky této země. Pro Austrálii je typický chov skotu a ovcí na extenzivních pastvinách. Austrálie je na prvním místě na světě, jak s počtem chovaných ovcí, tak s produkcí vlny.

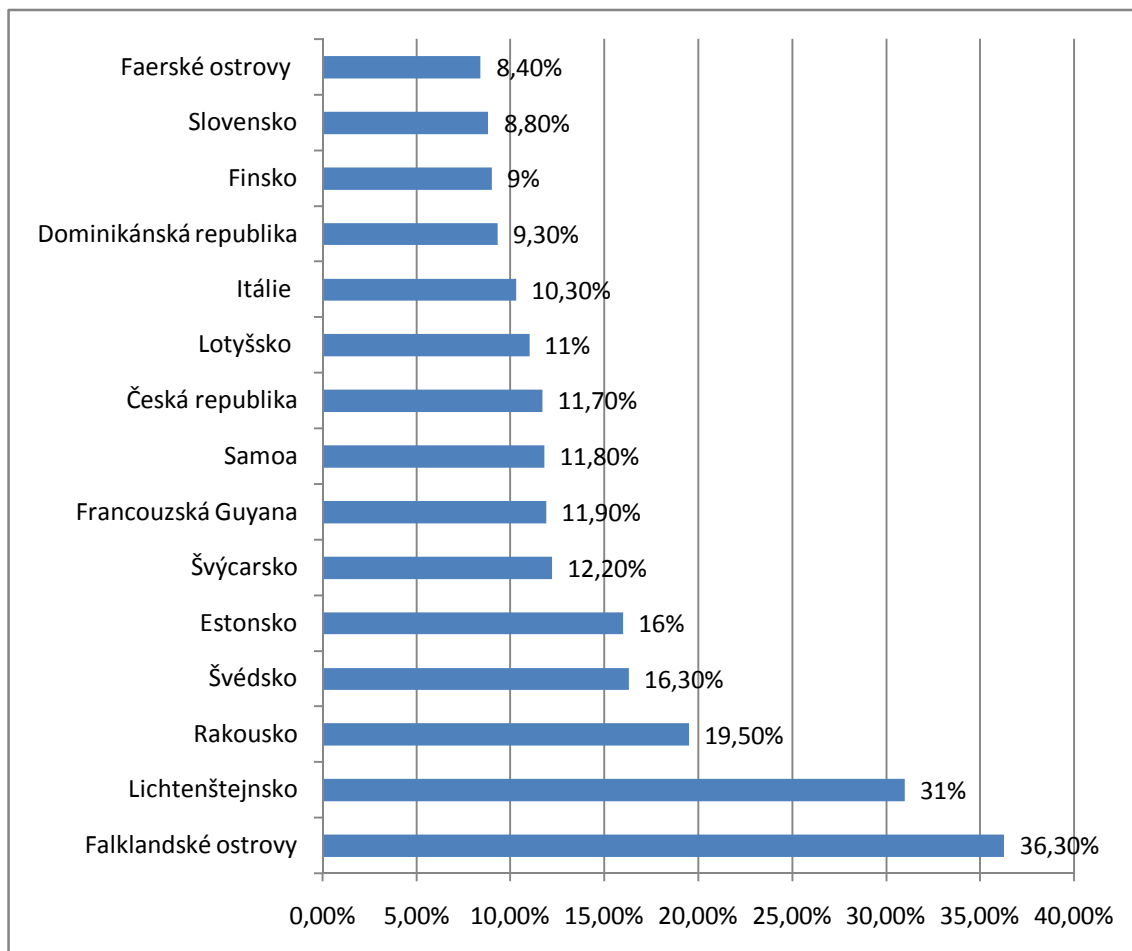
Graf 4: Dvacet zemí s největší výměrou ekologicky obhospodařované půdy v režimu ekologického zemědělství v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle IFOAM

Země s největším podílem půdy v ekologickém zemědělství jsou Falklandské ostrovy, pro které jsou typické velké farmy s chovem ovcí. Mezi další země patří Lichtenštejnsko (31%) a Rakousko (19,5%). Česká republika zaujímá deváté místo s podílem 11,7%.

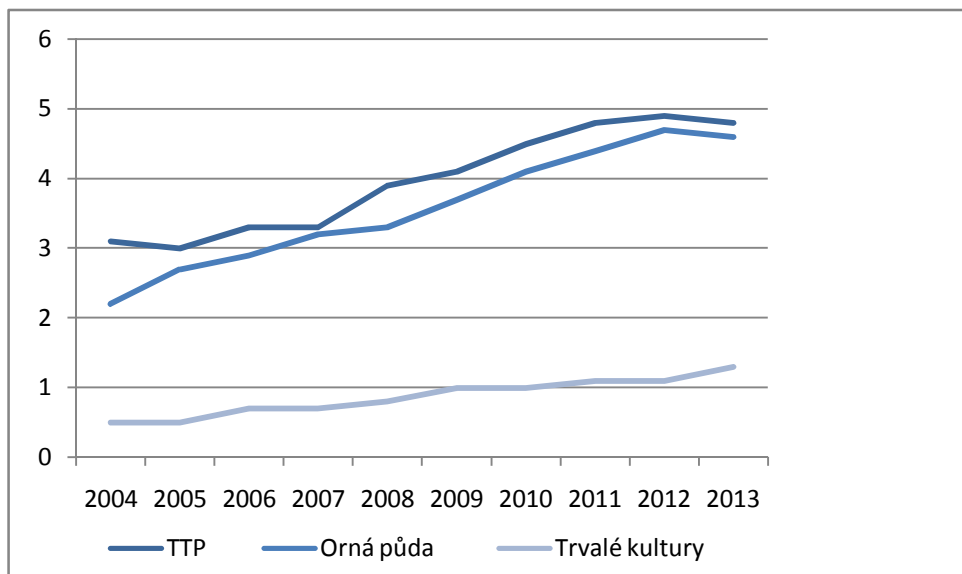
Graf 5: 15 zemí s nejvyšším podílem ekologického zemědělství na celkové zemědělské půdě v roce 2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování podle IFOAM

V Evropě je dnes 11,5 mil. ha ekologicky obhospodařované půdy, což zaujímá 2,4% podíl na celkové zemědělské půdě. V Evropské unii hospodaří celkem 259 tisíc ekofarem. Největší počet se nachází v Itálii (46 tisíc ekofarem). V České republice je přibližně 5tisíc ekofarem, což je podíl 1,5% z celkového počtu ekofarem v EU. Co se týče vývoje užití ekologicky obhospodařované půdy v Evropě, vidíme u všech sledovaných typů rostoucí trend, kdy se nejvíce hospodaří na trvalých travních porostech.

Graf 6: Vývoj užití ekologicky obhospodařované půdy v Evropě (2004-2013) v mil. ha

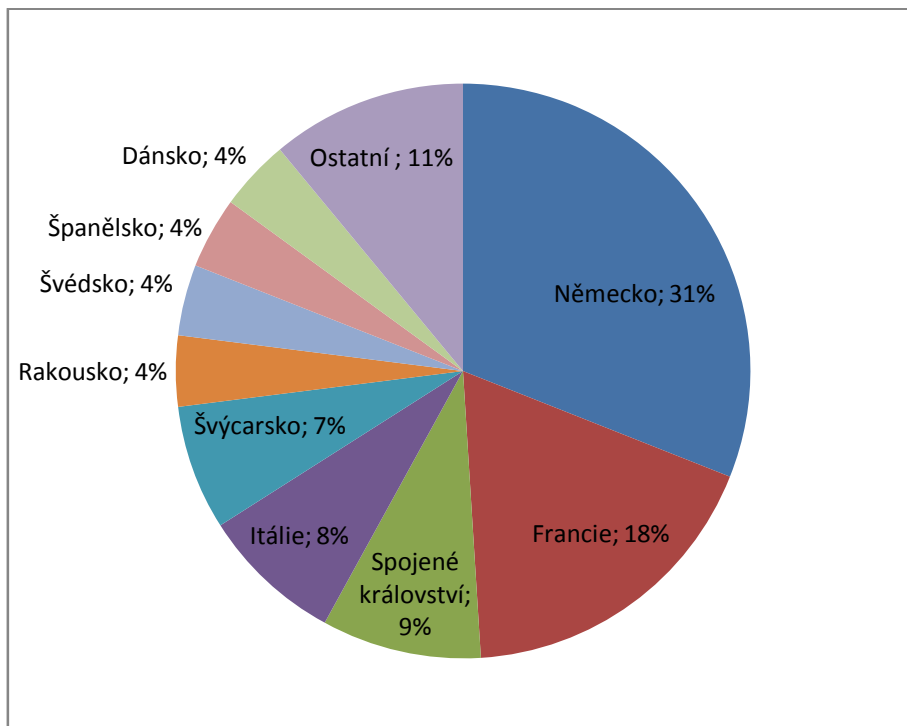

Zdroj: Vlastní zpracování

V režimu ekologického zemědělství se hospodaří na všech kontinentech, avšak poptávka po biopotravinách je rozložena do dvou hlavních regionů – Severní Amerika a Evropa (tvoří 90% celkového obratu). Největší trh s biopotravinami je v USA, Německu, Francii a nově také v Číně, která poprvé v roce 2013 poskytla tržní data. Co se týká spotřeby biopotravin v Evropě, je největší spotřeba ve skandinávských a alpských zemích. Největší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl dosažen v Dánsku (8%), Švýcarsku (6,9%) a v Rakousku 6,8% (Ministerstvo zemědělství, 2015).

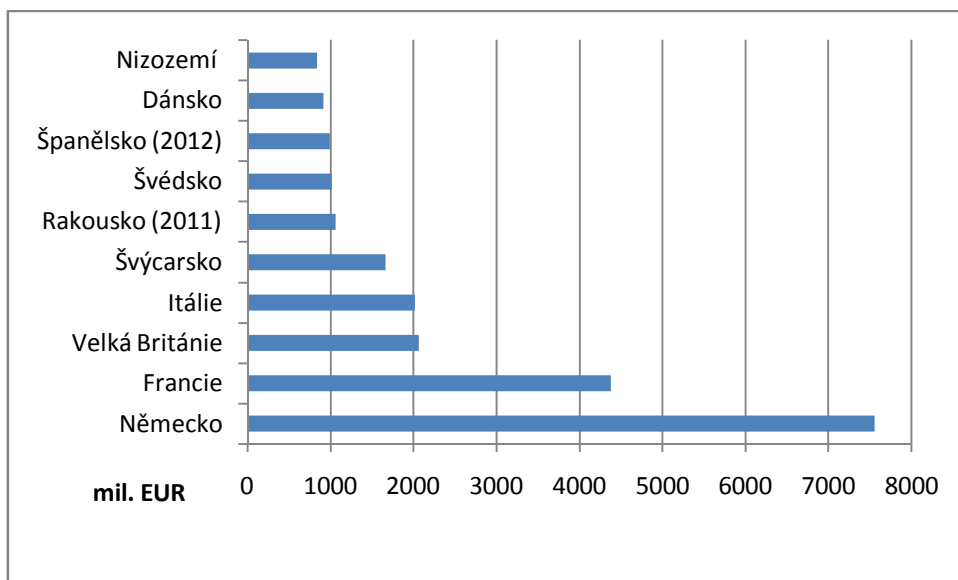
V grafu (7) můžeme vidět, že se prodej biopotravin v Evropě soustřeďuje na západní státy. Největší trh představuje Německo, kde byl v roce 2013 obrat 7,6 miliard EUR, následuje Francie, Velká Británie a Itálie, kdy spolu tyto státy tvoří dvě třetiny celkového obratu (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Graf 7: Nejvýznamnější evropské země na celkovém trhu s biopotravinami v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Graf 8: Deset evropských zemí s největším trhem biopotravin (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

4.2 Ekologického zemědělství v České republice

Druhá kapitola vlastní práce se zabývá situací ekologického zemědělství v České republice, dotacemi, které jsou s ekologickým zemědělstvím spojeny, vývojem půdního fondu, strukturou ekologicky hospodařících podniků a také trhem s biopotravinami v rámci České republiky.

4.2.1 Situace ekologického zemědělství v České republice

Vývoj ekologického zemědělství můžeme datovat od roku 1990. Z posledních dostupných statistických údajů hospodařilo na konci června 2015 v ekologickém zemědělství 4176 ekofarem na výměře 503 tisíc ha. Tato výměra představuje 12,0% podíl na celkové výměře zemědělského půdního fondu (Ministerstvo zemědělství, 2016).

První farmy hospodařící v režimu ekologického zemědělství vznikly v roce 1990, kdy také došlo k zavedení dotací pro ekologické zemědělství. Z tabulky (č. 2) vidíme, že v následujícím roce 1991 už bylo více než 130 ekofarem. Zrušení dotací v roce 1992 zapříčinilo útlum nárůstu nových ekofarem, došlo ke stagnaci, která trvala do roku 1996. Až po roce 1997, kdy byly dotace znovu zavedeny, byl další nárůst ekofarem. Od roku 2006 se počet ekofarem zvyšoval rychlejším tempem. Pro porovnání bylo v roce 2006 963 ekofarem a v roce 2014 3885 ekofarem, což je nárůst o čtyřnásobek. V roce 2014 meziročně vzrostla celková výměra ekologického zemědělství o 54 075 ha (nárůst o 12,3% oproti roku 2013).

Jak lze pozorovat v následující tabulce (2), podíl ekologicky obhospodařované půdy v režimu ekologického zemědělství i počet ekofarem se v dlouhodobém horizontu zvyšuje. V České republice za posledních deset let (2004-2014) vzrostla výměra ekologické půdy téměř na dvojnásobek a to z 263 299 ha na 493 971 ha. K razantnímu nárůstu (více než čtyřnásobek) došlo u počtu ekologických podniků, kdy v roce 2004 jich bylo 836 a v roce 2014 bylo registrováno 3 885 subjektů (Ministerstvo zemědělství, 2015).

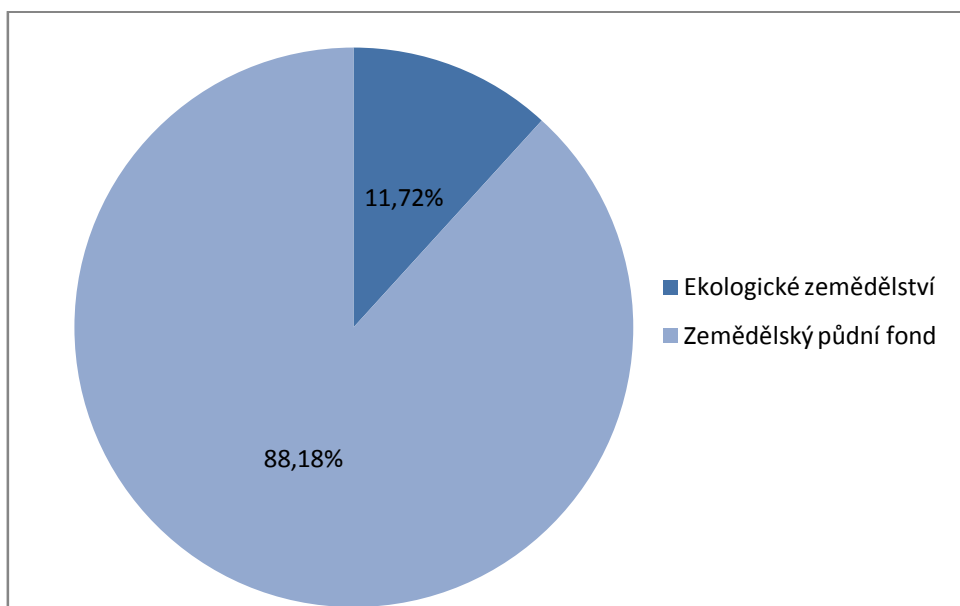
Tabulka 2: Vývoj počtu podniků, výměry zemědělské plochy a podíl na zemědělském půdním fondu v ekologickém zemědělství v letech 1990-2014

Rok	Počet podniků celkem	Zemědělská půda v EZ (ha)	Podíl na zemědělském půdním fondu (%)
1990	3	480	–
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1 318	312 890	7,35
2008	1 946	341 632	8,04
2009	2 689	398 407	9,38
2010	3 517	448 202	10,55
2011	3 920	482 927	11,40
2012	3 923	488 483	11,56
2013	3 926	439 896	11,70
2014	3 885	493 971	11,72

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Jak můžeme pozorovat z grafu, zaujímalo v roce 2014 ekologické zemědělství 11, 72% z celkové výměry zemědělského půdního fondu, který činil 4,2 mil. ha (Statistický úřad, 2015).

Graf 9: Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělského půdního fondu v roce 2014 v %

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, vlastní zpracování

Z pohledu meziročního posledního dostupného statistického srovnání k 31. 12. 2014 a 30. 6. 2015 byly všechny hodnoty kladné. Na celkové výměře 493 971 ha, což představuje podíl 11,7% z celkové výměry zemědělské půdy, hospodařilo 3 866 ekologických zemědělců. V polovině roku 2015 tedy přibylo 310 zemědělců a nárůst výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství vzrostl o 9 527 ha. Počet výrobců biopotravin v roce 2014 vzrostl do poloviny roku 2015 o 13, tedy na 519 ekologicky podnikajících subjektů (Eagri, 2016).

Tabulka 3: Ekologické hospodaření v letech 2014 a 2015

Ukazatel	31.12. 2014	30.6.2015	Změna
Počet ekologických zemědělců	3866	4176	+310
Počet výrobců biopotravin	506	519	+13
Počet obchodníků s biopotravinami	365	387	+22
Výměra půdy v EZ celkem (ha)	493971	503498	+9527
Podíl EZ na zemědělském půdním fondu(%)	11,7	12,0	+0,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství

4.2.2 Státní podpora v ekologickém zemědělství

První finanční prostředky na podporu ekologického zemědělství byly vyplaceny v letech 1990-1992. I přes to, že byly tyto podpory považovány za přínos pro tento systém obhospodařování, byly zrušeny již v roce 1993 (Lampkin 1999).

Na základě nařízení vlády byla obnovena v roce 1998 státní podpora, kdy byly stanoveny podpůrné programy k mimoprodukční funkci zemědělství. Díky tomuto nařízení nastal výrazný rozvoj ekologického zemědělství v České republice (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Podmínky finanční podpory byly v letech 2004 – 2006 upraveny dokumentem HRDP „Horizontální plán rozvoje venkova“, který byl zrealizován podle pravidel Evropské unie (nařízení Rady č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu). Tím byla zajištěna také finanční podpora ekologicky hospodařících zemědělců i po vstupu České republiky do Evropské unie. Od roku 2014 je také rozvoj ekologického zemědělství podporován díky Akčnímu plánu ekologického zemědělství (AP). V současné době je implementován třetí AP, který navazuje na Akční plán na období 2011 – 2014 (Ročenka ekologického zemědělství 2014).

Od roku 2007 se Ministerstvo zemědělství České republiky snaží podporovat výrobce biopotravin a zemědělce hospodařící v režimu ekologického zemědělství bodovým hodnocením podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV:

- Zahájení činnosti mladých zemědělců (112) – podpora související s investicemi v zemědělské výrobě. Je vyplácena tzv. taxativní částkou určenou k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti mladým začínajícím podnikatelům.
- Modernizace zemědělských podniků (121) – tato podpora se zaměřuje na investice zlepšující celkovou výkonnost zemědělského podniku. Účelem je zvýšení konkurenceschopnosti. Je spojena s činnostmi související s produkcí, uváděním vybraných produktů na trh a také jejich zpracováním.
- Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123) – účelem této dotace je podpora výkonnosti zpracovatelských podniků. Je určena na podporu marketingu zemědělských výrobků, zlepšování jejich kvality, a také zlepšování kvality postupů a technologií.

- Diverzifikace činnosti nezemědělské povahy – záměr a (311) – toto opatření je určeno k rozvoji aktivit v oblasti výroby a zpracování.
- Podpora cestovního ruchu – záměr b (313) – opatření, které se soustředí především na využití potenciálu zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Nejvíce je podporována výstavba ubytovacích a stravovacích zařízení a ploch pro rekreační využití.

V roce 2014 proběhl příjem žádostí pouze u Modernizace zemědělských podniků s požadavkem o dotaci ve výši 180 499 000 Kč, což představovalo asi pětinu všech zažádaných dotací (Ministerstvo zemědělství, 2015).

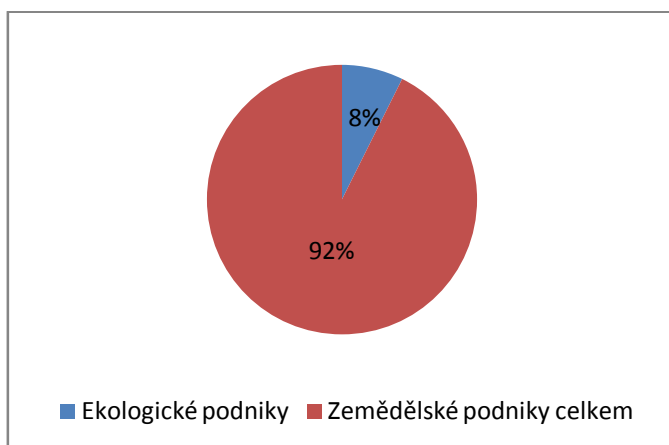
Další podpora byla v letech 2007 – 2014 zajišťována dokumentem PRV „Program rozvoje venkova 2007 – 2013“ zpracovaným dle nařízení Rady č. 1698/2005, který nahradil „HRDP“ a zároveň Operační program Zemědělství.

V loňském roce 2015 vstoupil v platnost nový PRV, ve kterém je systém ekologického zemědělství podporován jako samostatné opatření mimo AEKO (Agroenvironmentálně – klimatická opatření v rámci Programu rozvoje venkova na období 2014-2020). Tato podpora bude pouze pro ekologické zemědělce, nikoli pro zemědělce hospodařící souběžně v konvenčním i ekologickém zemědělství.

4.2.3 Struktura ekofarem a vývoj půdního fondu ekologického zemědělství

V grafu vidíme dlouhodobý rostoucí trend počtu ekofarem a zároveň výměru zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v České republice. Ke konci roku 2014 ekologicky hospodařilo 3885 podniků, což je cca 8% zemědělských podniků v České republice (viz. Graf 10).

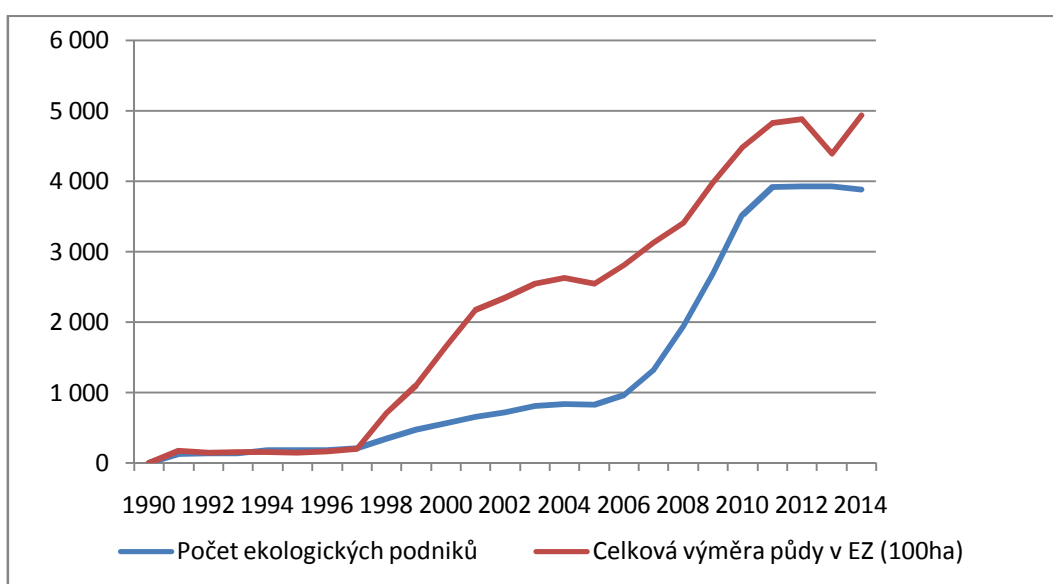
Graf 10: Podíl ekologických podniků na celkovém počtu zemědělských podniků v České republice v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Od roku 2010 se velikost farem snížila a tento trend se držel na podobné úrovni, průměrná velikost ekofarmy činila 127ha. Naopak v letech 2001-2005 bylo dosahováno nejvyšších hodnot průměrné velikosti ekofarem. Tato hodnota se pohybovala kolem 300ha. Česká republika patří po Slovensku a také Spojeném království mezi země s nejvyšší průměrnou velikostí ekofarmy. Průměrná ekofarma z pohledu Evropské unie se pohybuje pouze okolo 40ha (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Graf 11: Vývoj počtu ekologicky hospodařících podniků a zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství (ha) v letech 1990-2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Podle šetření působilo v režimu ekologického zemědělství v roce 2014 celkem 4 395 subjektů (pokles oproti roku 2013 o 17 subjektů, tj. 0,4%). Pokud se podíváme na trend od roku 2011 – 2013 byl trend opačný. V roce 2013 nárůst o 0,5%, v roce nárůst o 0,8% a v roce 2011 dokonce 10,4%.

V roce 2014 bylo podle Ministerstva zemědělství registrováno 3885 ekofarem. Celkový počet ekologických zemědělců poklesl v roce 2014 o 1,1% oproti roku 2013. Během roku 2014 svoji činnost ukončilo 135 zemědělců podnikajících v režimu ekologického zemědělství, ale 91 subjektů se nově registrovalo.

Tabulka 4: Srovnání počtů jednotlivých typů ekologických subjektů v letech 2013 – 2014

Druh ekologického podnikatele	Počet subjektů/provozoven		Meziroční změna 2014/2013	
	2013	2014	počet	%
Ekologičtí zemědělci	3910/3926	3866/3885	-44/-41	-1,1
Výrobci biopotravin	471/500	506/537	35/37	7,4
Distributoři bioproduktů a biopotravin	305/332	351/381	46/49	15,1
Výrobci krmiv	38/38	38/39	0/1	0,0
Výrobci osiv	31/31	33/33	2/2	6,5
Ekologický včelař	15/15	14/14	-1/-1	-6,7
Z toho:				
Dovozci biopotravin ze třetích zemí	89/89	110/110	21/21	23,6
Vývozci biopotravin do třetích zemí	42/42	54/54	12/12	28,6
Faremní zpracovatelé	185/185	201/201	16/16	8,6

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Co se týká jednotlivých složek půdního fondu ekologického zemědělství, pak se výměra orné půdy (viz graf 12) ekologického zemědělství v roce 2014 oproti roku 2013 meziročně zvýšila o necelých 110 ha. Trend výměry orné půdy v dlouhodobém měřítku má rostoucí tendenci. Nárůst byl také zaznamenán u trvalých travních porostů, kdy výměra vzrostla v roce 2014 o cca 490 ha oproti roku 2013, můžeme tedy také konstatovat rostoucí trend. Mírný pokles byl meziročně u ploch trvalých kultur, kdy se snížila plocha sadů a vinic o cca 60ha. Další pokles nastal u ostatních ploch v roce 2014 a to meziročně o cca 460ha také oproti roku 2013 (Ministerstvo zemědělství, 2015).

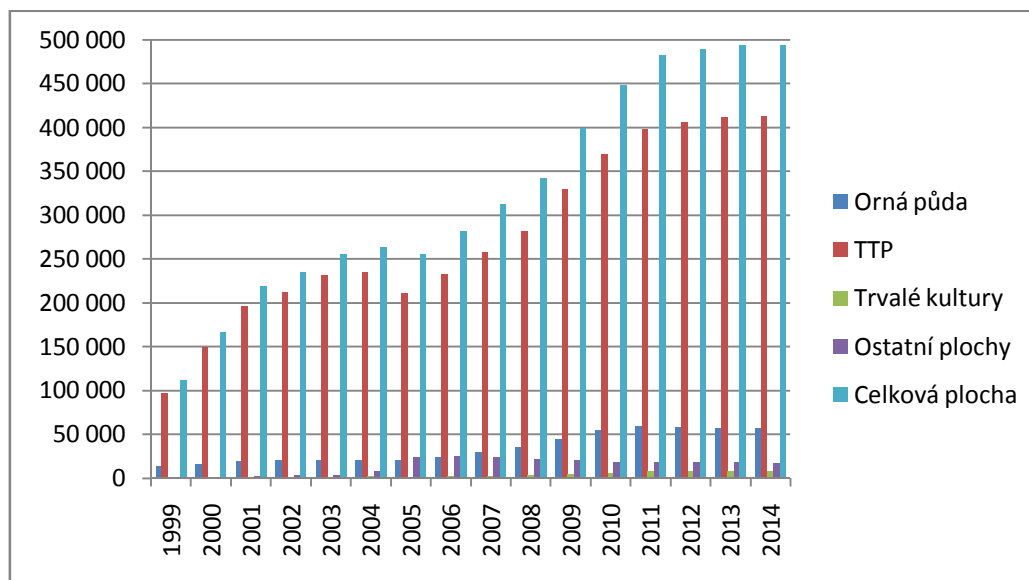
Tabulka 5: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999-2014) v ha

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479
TTP	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190
Trvalé kultury	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536

Užití půdy	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Orná půda	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286	56 395
TTP	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158	412 644
Trvalé kultury	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837	7 774
Ostatní plochy	23 616	21 753	19 937	18 054	18 157	17 215	17 615	17 158
Celková plocha	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896	493 971

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, vlastní zpracování

Graf 12: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999-2014 v ha

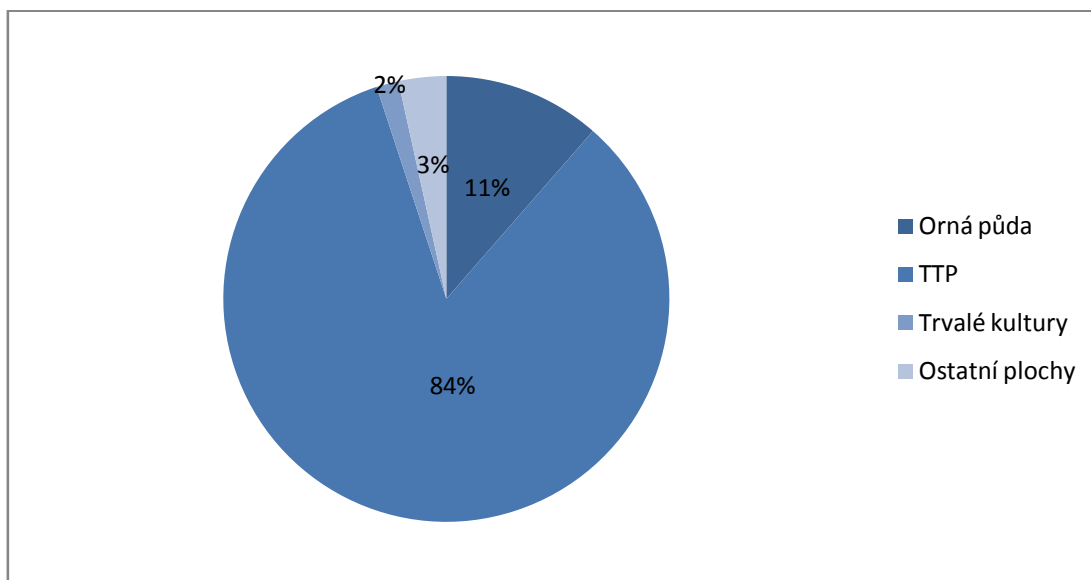

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

V roce 2014 bylo ekologicky obhospodařováno více než 80% TTP, téměř 11% orné půdy a 2% ploch trvalých kultur. Ekologické zemědělství se nejvíce rozvíjí v horských

a podhorských oblastech v rámci LFA. Asi polovina celkových horských ploch LFA je obhospodařována ekologicky (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Graf 13: Podíl jednotlivých užití půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2014 v %

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

V tabulce „Užití ekologické půdy v krajích v ČR v roce 2014“ jsou kraje seřazeny podle podílu výměry celkové půdy ekologického zemědělství na celkové zemědělské půdě České republiky. V tabulce není zahrnuta plocha rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda v LIPS. Proto je podíl EZ na zemědělském půdním fondu nižší (11,3% oproti 11,7%).

Největší ekologické plochy se nachází v pohraničí, kde jsou méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Výměra půdy v EZ je velmi podobná v Plzeňském, Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

Nejvyšší podíl EZ na celkové výměře zemědělské plochy má Karlovarský kraj, který je vysoko nad celorepublikovým průměrem (44% oproti 11,7%).

Tabulka 6: Užití ekologické půdy v krajích v ČR v roce 2014

Kraj	Výměra celkové půdy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha)			Zem.Půda ČR (ha)	Podíl EZ na zem. Půdě (%)
		OP	TTP	TK		
Karlovarský	54 626	3 842	50 700	82	124 012	44,00
Liberecký	32 071	1 825	29 889	310	139 690	23,00
Moravskoslezský	54 543	3 576	50 105	843	274 087	19,90
Zlínský	36 640	4 888	30 788	947	192 967	19,00
Ústecký	43 088	2 404	39 994	649	275 324	15,60
Plzeňský	54 732	8 486	45 962	273	378 166	14,50
Jihočeský	69 781	5 963	63 161	649	489 693	14,30
Olomoucký	38 693	2 145	36 085	436	278 562	13,90
Královehradecký	21 690	2 207	19 274	207	277 229	7,80
Pardubický	14 687	1 869	12 728	90	270 881	5,40
Vysočina	21 752	6 021	15 438	290	408 939	5,30
Jihomoravský	17 039	9 000	5 600	2 430	425 168	4,00
Středočeský	17 644	4 148	12 906	566	661 027	2,70
Hl. m. Praha	36	20	14	1	19 878	0,20
Celkem	477 023	56 335	412 644	7 773	4 215 621	11,30

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Základní dotace na plochu

V rámci titulu „Ekologické zemědělství“ Osy II PRV (2007 – 2013) je ekologickým zemědělcům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty spojené s jejich podnikáním. Tato platba je vyplácena na plochu ekologické půdy s diferenciací jejího užití, je fixní, a zároveň je vyplácena ekozemědělcům, kteří jsou v tzv. přechodném období (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Tabulka 7: Výše plateb v eurech na období 2007 – 2013 (vč. roku 2014)

Pěstovaná kultura	EUR/ha
Orná půda	155
Travní porosty - ekofarmy se souběhem	71
Travní porosty - ekofarmy bez souběhu	89
Trvalé kultury - intenzivní sady, vinice, chmelnice	849
Trvalé kultury - extenzivní sady	510
Zelenina a speciální byliny na orné půdě	564

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství

Intenzivním sadem se rozumí taková pěstovaná kultura, kdy je stanovena minimální limitní podmínka 200 ks/ha vyjmenovaných stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin. Toto rozdělní výše platby pro podporu sadů bylo zavedeno od roku 2010. Pro ostatní sady je potom platná nižší sazba 510 EUR/ha (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Jak je patrné z tabulky došlo k největšímu nárůstu plateb v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004, zároveň s implementací HRDP. Další nárůst byl spojen se zavedením PRV (2007 – 2013). Poprvé zde byl výrazný nárůst u travních porostů (růst o 78%) a také u trvalých kultur o 91%. Tento nárůst můžeme sledovat také u průměrné platby na hektar. Konečná vyplacená částka zemědělským subjektům je z důvodu směnného kurzu volatelná. V roce 2014 se díky vývoji kurzu zvýšila výše plateb v porovnání rokem 2013 o 9%. V tomto období byl stanoven směnný kurz 27,481 Kč/ EUR (Ministerstvo zemědělství, 2015).

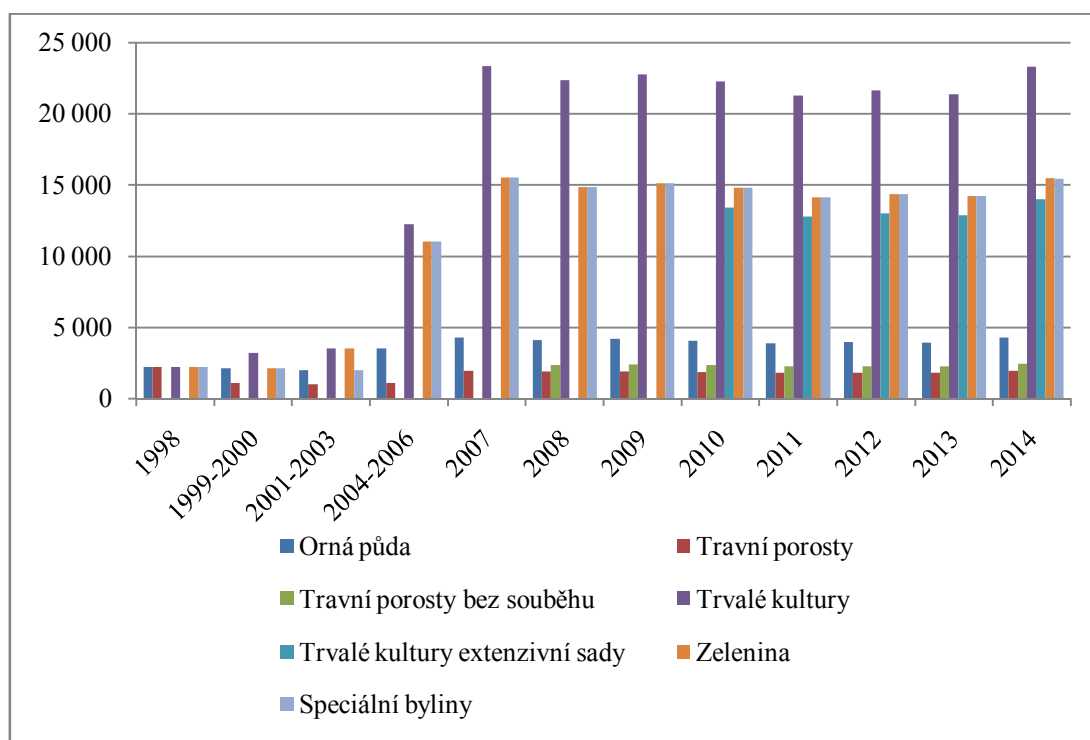
Tabulka 8: Vývoj plateb na hektar v ekologickém zemědělství v letech 1998 – 2014 v Kč

Užití půdy	1998	1999-2000	2001-2003	2004 - 2006	2007	2008
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086
Travní porosty	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872
Travní porosty bez souběhu	x	x	x	x	x	2 346
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383
Trvalé kultury extenzivní sady	x	x	x	x	x	x
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260
Celková podpora (mil.Kč)	48,1	84,2	168,0/ 230,8	310,9/ 299,7	539,9	691,7
Užití půdy	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Orná půda	4 185	4 074	3 889	3 953	3 909	4 260
Travní porosty	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	1 951
Travní porosty bez souběhu	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	2 446
Trvalé kultury	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	23 331
Trvalé kultury extenzivní sady	x	13 405	12 795	13 008	12 861	14 015

Zelenina	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 499
Speciální byliny	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	15 449
Průměrná platba	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	2 850
Celková podpora (mil.Kč)	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	1 262,3	1 272,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ročenky ekologického zemědělství 2014

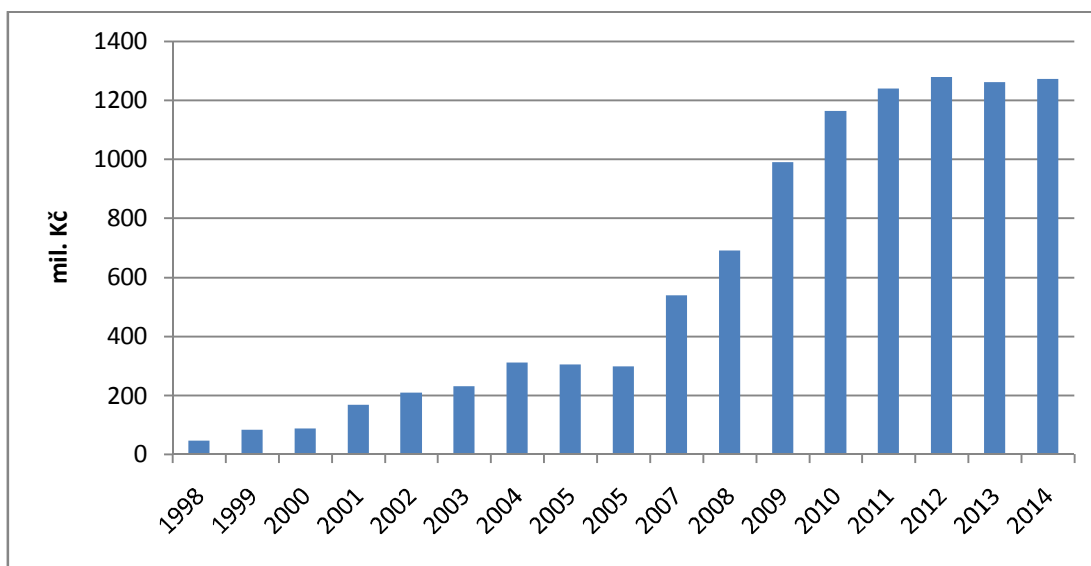
Graf 14: Vývoj plateb na hektar podle užití ekologicky obhospodařované půdy (Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Podle posledních informací Ministerstva zemědělství 2015 bylo podáno v roce 2014 celkem 5 297 žádostí o podporu Ekologického zemědělství na plochu 447 111 ha, což je 94% celkové plochy zařazené v ekologickém zemědělství ke konci roku 2013. Žádáno bylo celkově o 1 272,3 mil. Kč, tj. meziroční nárůst o cca 10 mil. Kč. Průměrná platba se v ekologickém zemědělství pohybuje 2 700 až 2 800 Kč/ha. V roce 2014 byla průměrná platba 2 850 Kč/ha oproti roku 2006 se více než zdvojnásobila (1 300 Kč/ha).

Graf 15: Vývoj celkové podpory v ekologickém zemědělství v letech 1998 až 2014 v mil. Kč

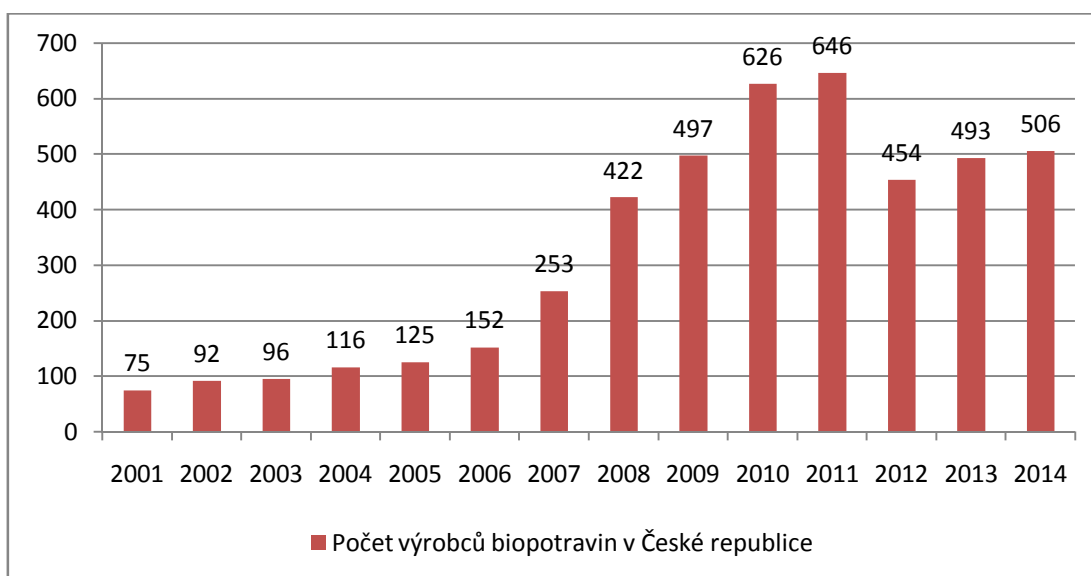

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství

4.2.4 Trh s biopotravinami v České republice

Z Akčního plánu Ministerstva zemědělství 2016-2020 jasně vyplývá, že ekologické zemědělství, tedy i výroba biopotravin bude nadále podporována. Ministerstvo zemědělství se domnívá, že trh s biopotravinami nadále poroste, důvodem může být jeden z jeho cílů, tím je roční zvyšování spotřeby biopotravin o 20%.

Graf 16: Vývoj počtu výrobců biopotravin v České republice v letech 2001-2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Podle Zprávy trhu s biopotravinami v roce 2013 činil obrat s biopotravinami českých výrobců včetně dovozu v roce 2013 asi 2,7 miliardy Kč, spotřeba biopotravin v České republice pak 1,95 miliardy Kč, což byl nárůst o 9,5% oproti roku 2012. Průměrná částka za spotřebu biopotravin na obyvatele je pod hranicí 200Kč/rok. Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů je spotřeba biopotravin na hranici 0,71%.

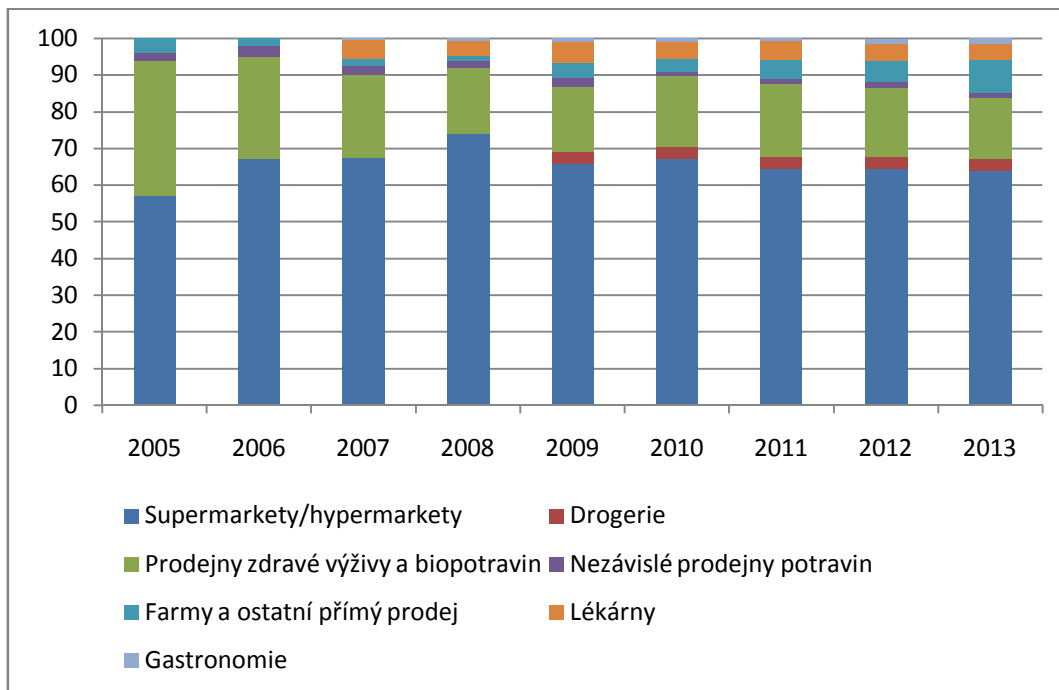
Tabulka 9: Vývoj trhu s biopotravinami v České republice v letech 2005-2013

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkový obrat s biopotravinami mld. Kč	-	0,84	1,39	1,95	1,98	2,10	2,24	2,40	2,72
Spotřeba biopotravin v ČR mld. Kč	0,51	0,76	1,29	1,80	1,61	1,60	1,67	1,78	1,95
Spotřeba na obyvatele a rok Kč	50	74	126	176	154	151	158	169	185
Podíl biopotravin na celkové spotřebě nápojů a potravin (%) ČR	0,18	0,35	0,55	0,75	0,65	0,63	0,65	0,66	0,71

Zdroj: Vlastní zpracování podle ministerstva zemědělství

V roce 2013 nejvíce nakupovali čeští spotřebitelé biopotraviny v maloobchodních řetězcích (63,9%), dále v prodejnách zdravé výživy (16,6%). Přímý prodej, jak ze dvora, tak i od výrobců činil 9%, což byl nárůst oproti roku 2012. Další byl prodej přes drogerie (3%), kdy měla největší podíl Dm drogerie markt s. r. o. Na nejnižší úrovni zůstávají provozovny veřejného stravování a gastronomické zařízení. V následujícím grafu můžeme sledovat vývoj podílu odbytových míst z celkového obratu biopotravin v letech 2005 až 2013 (Ministerstvo zemědělství, 2015).

Graf 17: Vývoj podílu odbytových míst z celkového obrátu biopotravin v České republice v letech 2005-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

V tabulce Podíl kategorií na celkovém obrátu biopotravin ČR můžeme vidět, že struktura je v dlouhodobém měřítku stabilní. Největší zájem spotřebitelů v posledním dostupném roce 2013 je o tzv. Ostatní zpracované potraviny (33%), ve kterých hrají největší roli, asi 30%, hotové pokrmy typu dětské výživy. Na druhém místě je pak Mléko a mléčné výrobky (18,2%). Dále následuje kategorie Ovoce a zelenina (16,1%).

Tabulka 10: Podíl kategorií na celkovém obrátu biopotravin v ČR (2005-2013)

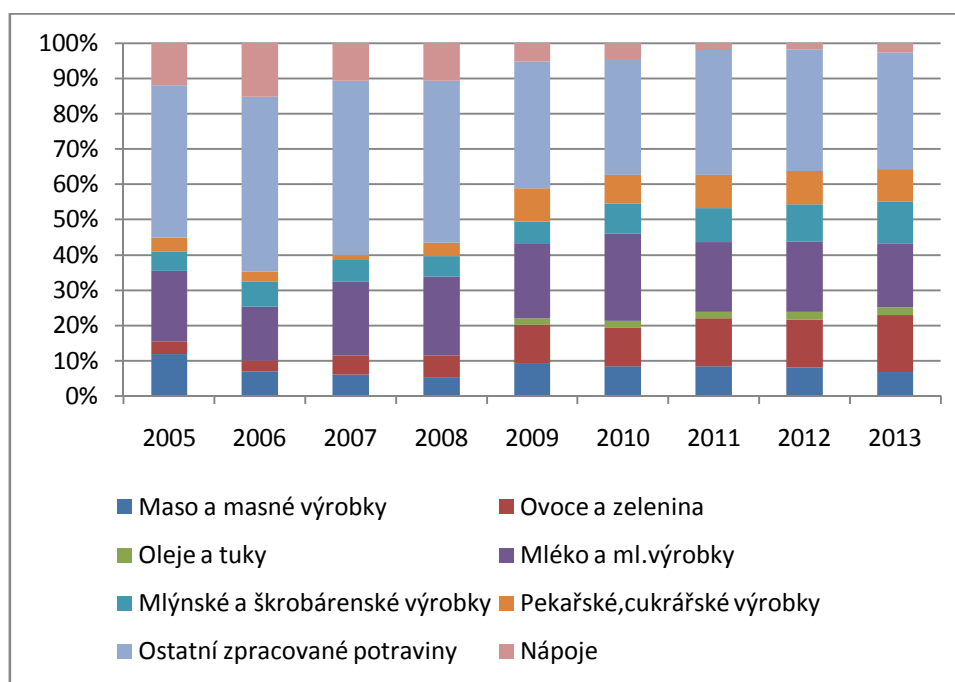
Hlavní kategorie	Podíl kategorie (%)								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Maso a masné výrobky	12	7,1	6,2	5,4	9,5	8,6	8,5	8,1	6,9
Ovoce a zelenina	3,5	3	5,4	6,2	10,8	10,8	13,6	13,7	16,1
Oleje a tuky					1,8	1,9	1,9	2,1	2,1
Mléko a mléčné výrobky	20	15,2	20,9	22,2	21,1	24,8	19,6	20	18,2
Mlýnské a škrobářenské výrobky	5,5	7,1	6	5,9	6,3	8,4	9,7	10,4	11,7
Pekařské, cukrářské výrobky	4	3	1,6	3,8	9,4	8,2	9,4	9,5	9,2
Ostatní zpracované potraviny	43	49,5	49,3	45,9	35,9	32,8	35,3	34,3	33

Nápoje	12	15,2	10,6	10,6	5,2	4,5	2	1,9	2,7
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

Pokud budeme porovnávat rok 2005 a rok 2013 z hlediska jednotlivých kategorií, nejvíce se snižuje podíl u Nápojů, kde byl rozdíl mezi těmito lety markantní. Z 12% v roce 2005 se postupně za sledované období snížil podíl na necelé 3%. Ke snížení také dochází u kategorií Maso a masné výrobky, Mléko a mléčné výrobky a také u kategorie Ostatní zpracované potraviny. Naopak u kategorií Pekařské, cukrářské výrobky, Mlýnské a škrobářské výrobky, Oleje a tuky a Ovoce a zelenina dochází ve sledovaném období k rostoucímu trendu. Kategorie Ovoce a zelenina zaznamenala největší změnu, kdy byl podíl v roce 2005 3,5% a v roce 2013 16,1%.

Graf 18: Vývoj podílu nakupovaných biopotravin v letech 2005 – 2013 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva zemědělství

4.3 Ekonomická analýza ekologického zemědělství

Systém FADN je sestaven tak, aby mohl díky vybraným zemědělským podnikům umožňovat shromažďování ekonomických a výrobních dat za účelem poskytování informací o ekonomické situaci v zemědělství.

Nutné je brát v potaz, že data poskytovaná systémem FADN představují pouze průměrné hodnoty vybraných ukazatelů za výběrový soubor podniků. Nejedná se proto o data za jednotlivé podniky.

Systém FADN je významným nástrojem, který podává informace pro řízení Společné zemědělské politiky. Je to díky aplikované metodice, která umožňuje porovnávání situace mezi členskými státy. Zemědělská účetní datová síť je kvalitní soubor zemědělských podniků, které vytváří všechny země Evropské unie, a který shromažďuje ekonomické informace.

Následující tabulka zobrazuje vývoj celkového počtu zemědělských podniků, které jsou evidovány v systému FADN od roku 2003 do roku 2014. Za rok 2014 tvořil výběrový soubor zemědělských podniků FADN celkem 1406 podniků, kdy 230 podniků spadá do ekologického zemědělství a 1123 spadá do konvenčního zemědělství (FADN, 2016).

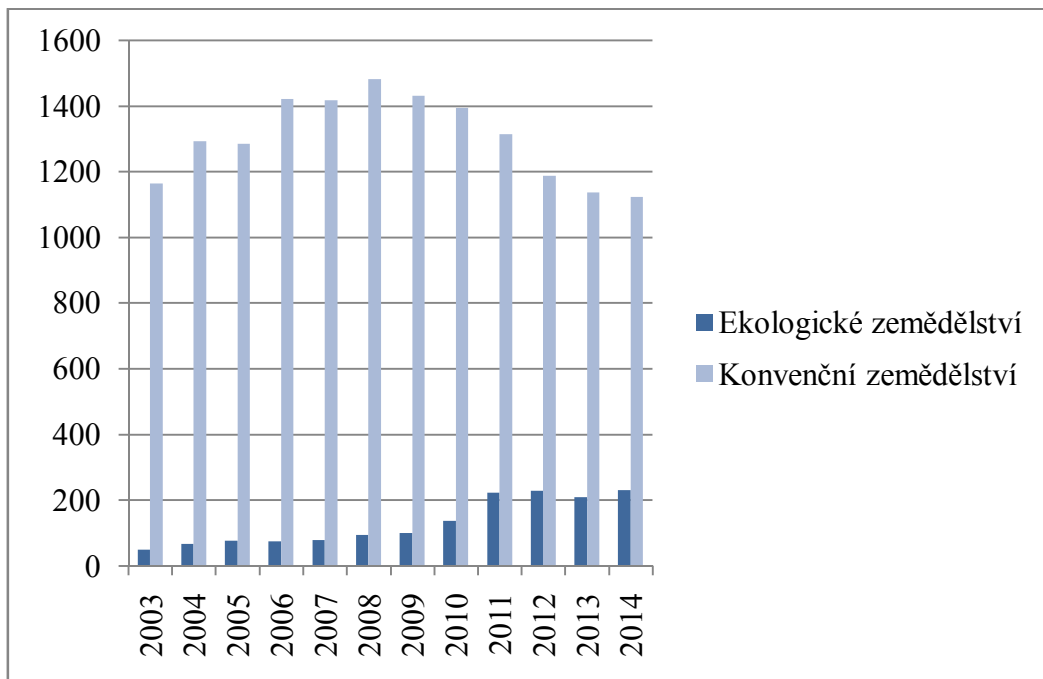
Tabulka 11: Soubor zemědělských podniků FADN od roku 2003 do roku 2014

Rok	Celkový počet podniků v systému FADN	Soubor vybraných podniků (ekologické+konvenční)	Procento vybraných podniků
2003	1611	1247	77
2004	1688	1386	82
2005	1677	1389	83
2006	1679	1530	91
2007	1631	1543	95
2008	1765	1613	91
2009	1675	1564	93
2010	1700	1601	94
2011	1727	1609	93
2012	1602	1478	92
2013	1565	1401	90
2014	1510	1406	93

Zdroj: FADN, vlastní zpracování

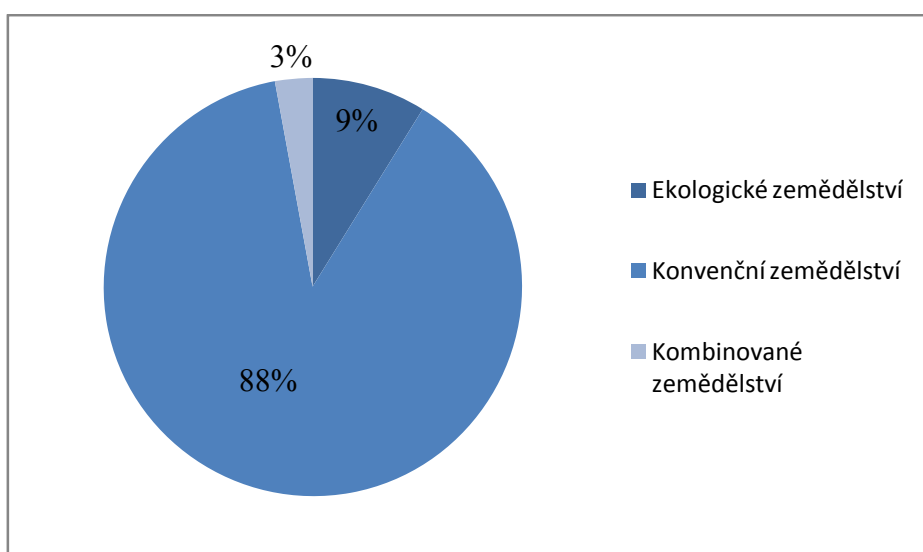
Každý rok je systém FADN doplňován o nové zemědělské podniky. Jedná se o dostatečně reprezentativní soubor, kdy je hodnocena situace zemědělských podniků. Toto tvrzení potvrzují statistické testy reprezentativnosti výsledků šetření, které dosahují kladných výsledků.

Graf 19: Počty ekologických a konvenčních podniků v letech 2003-2014 podle FADN

V systému FADN tvoří ekologicky hospodařící podniky 9%, konvenčně hospodařící podniky 88% a podniky kombinující ekologické i konvenční hospodaření 3% (viz. Graf 20).

Graf 20: Procentuální rozdělení ekologického, konvenčního a kombinovaného zemědělství podle FADN (2003-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4 Ekonomické zhodnocení zemědělských podniků

V této kapitole je vypracováno zhodnocení a srovnání ekologicky a konvenčně hospodařících zemědělských podniků. Šetření je prováděno na výběrovém souboru v systému FADN. Ze strany komparace obou modelů zemědělství byl sledován vývoj majetku a kapitálu, vývoj výnosů a nákladů, dále vývoj přidané hodnoty a v neposlední řadě vývoj tržeb, které byly determinovány pouze na tržby za prodej zboží a tržby za prodej vlastních výrobků a služeb. Jako další jsou zhodnoceny některé ukazatele finanční analýzy (ukazatel běžné likvidity, zadluženost, ukazatele rentability).

Uvedené hodnoty v první části jsou u všech ukazatelů průměrné na jeden zemědělský podnik. Hodnoty u finanční analýzy představují ve všech letech výběrový soubor podniků v ekologickém a konvenčním režimu hospodaření.

4.4.1 Ekonomické charakteristiky vybraného souboru podniků

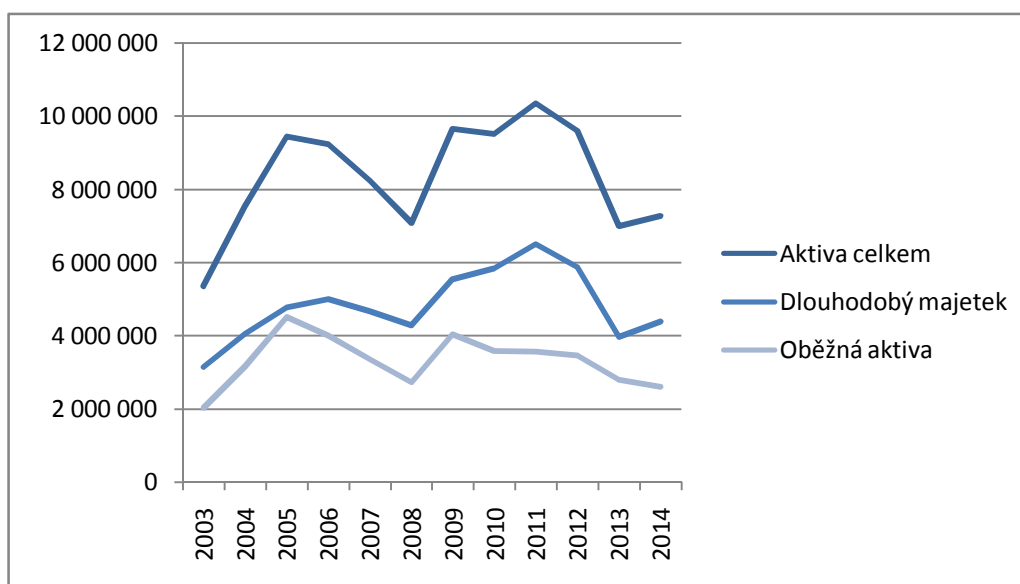
4.4.1.1 Vývoj majetkové struktury

Celková aktiva ekologicky hospodařících podniků se ve sledovaném období 2003 až 2014 zvýšila o necelých 36%, a to z 5,3 mil. Kč v roce 2003 na 7,2 mil Kč v roce 2014. K zvýšení celkového majetku také došlo u konvenčního zemědělství ve stejném sledovaném období, a to o 53%. U obou druhů hospodaření shodně tvoří převažující část majetku dlouhodobý majetek (pozemky a stavby), který tvoří podíl na celkovém majetku přibližně 60%, oběžný majetek pak 40%. (Viz. Příloha 1)

S růstem celkových aktiv podniků, v režimu konvenčního zemědělství, se shoduje vývoj dlouhodobého majetku, oběžného majetku a zároveň všech jejich částí. U ekologického zemědělství je zjevné kolísání, naopak u konvenčního zemědělství zjišťujeme konstantní rostoucí trend. (viz. Graf 21 a 22)

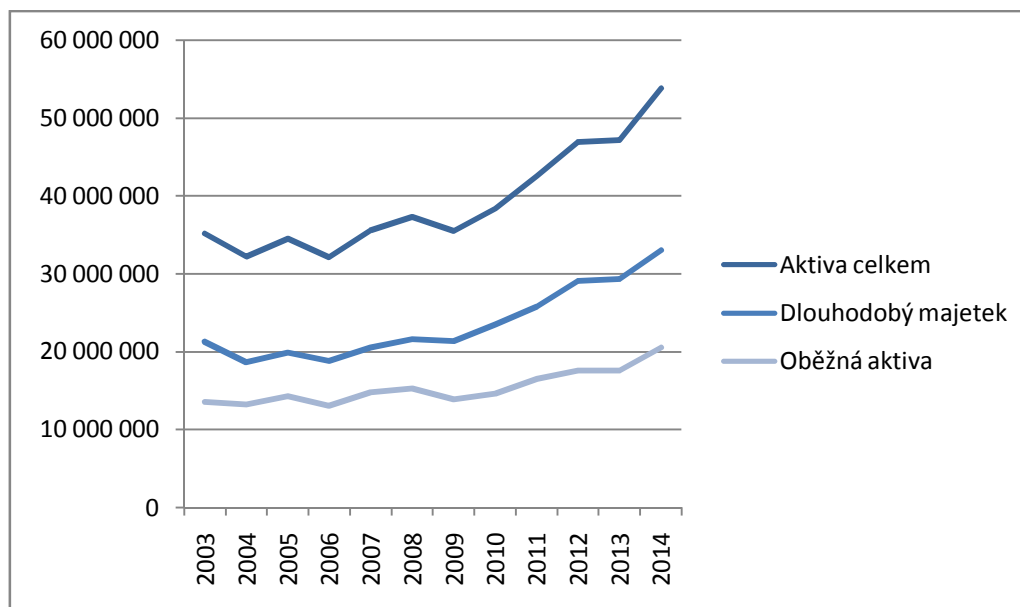
Viditelný rozdíl je v roce 2008, kdy mohla mít na tuto situaci vliv i světová finanční krize. Tato krize měla dopad na zemědělství jako takové, avšak u ekologického zemědělství byl tento negativní vliv zásadní v důsledku neochoty finálních spotřebitelů platit za dražší potraviny. Další pokles majetku je patrný v roce 2013 u ekologických zemědělců a zároveň mírné snížení rostoucí tendence u konvenčně hospodařících podniků. Tato změna může být důsledkem nižší elasticity poptávky po konvenčních produktech, kdy nejsou finální spotřebitelé příliš citliví na změnu ceny (podrobněji Příloha 1).

Graf 21: Vývoj majetku v ekologickém zemědělství 2003-2014 (Kč/podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Graf 22: Vývoj majetku v konvenčním zemědělství 2003-2014 (Kč/podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

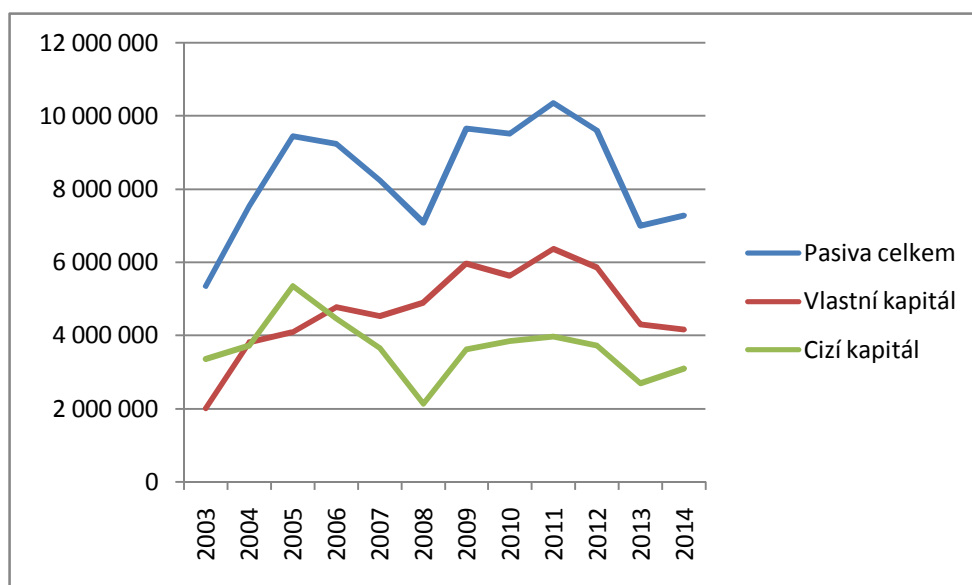
4.4.1.2 Vývoj kapitálu

U ekologicky hospodařících podniků se ve sledovaném období vyvíjelo zastoupení jednotlivých složek pasiv ve prospěch vlastního kapitálu. Pouze v letech 2003 a 2005 byl tento stav jiný. V roce 2003 byl kapitál tvořen z 62% cizím kapitálem, tedy 3,3 mil. Kč. Největší podíl cizích zdrojů tvořily dlouhodobé a krátkodobé závazky, méně pak

rezervy a bankovní úvěry. V roce 2005 byla situace podobná, celkový kapitál byl zastoupen cizími zdroji ve výši 57%, tedy 5,3mil. Kč. Další pokles ve vývoji kapitálu vidíme u ekologicky hospodařících podniků v roce 2008. Tento pokles by díky cizím zdrojům, kdy se jednalo o úbytek u položky bankovní úvěry a výpomoci (snížení o cca 700 tis. Kč). Velkou roli sehrály také závazky ke společníkům, závazky z obchodních vztahů (splácení svých krátkodobých, ale i dlouhodobých dluhů) a závazky členům družstva.

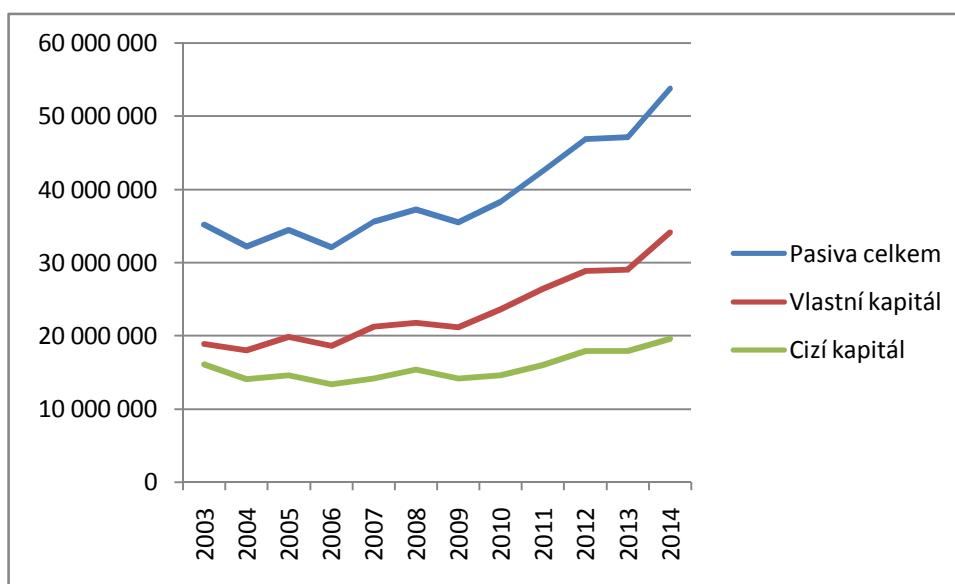
U konvenčně hospodařících podniků byl kapitál tvořen ve sledovaném období z větší části vlastním kapitálem. Nejnižší podíl na celkových pasivech dosahoval v roce 2003, kdy byla hodnota na úrovni 18,9 mil. Kč (54%). Největšího podílu pak bylo dosaženo v letech 2010, 2011, 2013 a 2014, kdy dosahoval cca (62%) viz Příloha 2.

Graf 23: Vývoj kapitálu v ekologických podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Graf 24: Vývoj kapitálu v konvenčních podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4.1.3 Výnosy a náklady

Nejvyšších výnosů bylo dosaženo u ekologicky hospodařících podniků v roce 2004, kdy dosáhly 5,7 mil. Kč. V dalších letech docházelo k poklesu a výnosy se pohybovaly okolo 4,5 mil Kč. V letech 2009-2010 bylo dosaženo 5,5 mil Kč. Za poslední sledované roky byl trend vývoje výnosů klesající. Důvodem mohou být vyšší spotřebitelské ceny, kdy se projeví poptávkově orientovaný model tzn. spotřebitelé nenakupují ve velké míře a tím není poptávka po produktech u provovýroby. Konvenční hospodaření zaznamenává spíše růstovou tendenci výnosů.

Tabulka 12: Výše výnosů v ekologickém a konvenčním zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Rok	Ekologické zemědělství	Konvenční zemědělství
2003	3 774 438	24 890 915
2004	5 777 030	25 007 474
2005	5 614 481	25 429 564
2006	4 845 293	23 708 147
2007	4 437 288	27 507 996
2008	4 530 538	28 678 642
2009	5 551 246	23 166 731
2010	5 459 160	25 574 256
2011	4 989 023	30 956 809
2012	4 951 808	32 703 274

2013	3 996 622	32 617 558
2014	4 123 690	36 620 452

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

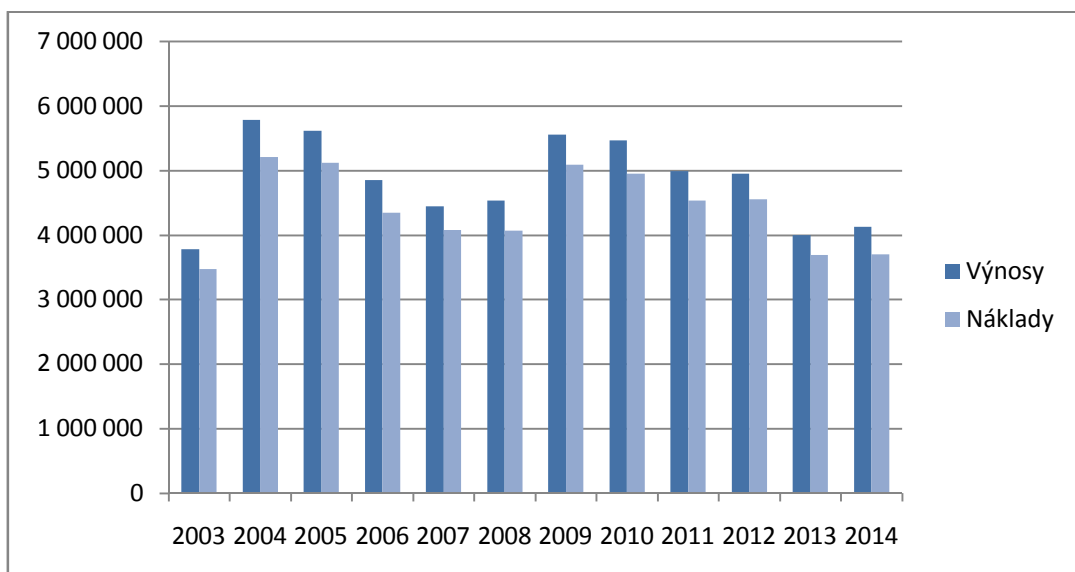
Náklady spojené s ekologickými zemědělci se za poslední roky pohybovaly v průměru kolem 4 mil. Kč. Nejdůležitější položkou nákladů u ekologicky hospodařících podniků tvořila výkonová spotřeba (podíl 50%). Tuto spotřebu tvoří náklady na materiál, energii a také služby (cestovné, opravy, přepravné, nájemné). Druhou položkou jsou osobní náklady, především tedy mzdové náklady. U konvenčních zemědělců se pohybovaly náklady kolem 30 mil Kč. Podobně jako u ekologického zemědělství tvoří největší podíl výkonová spotřeba a osobní náklady.

Tabulka 13: Výše nákladů v ekologickém a konvenčním zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

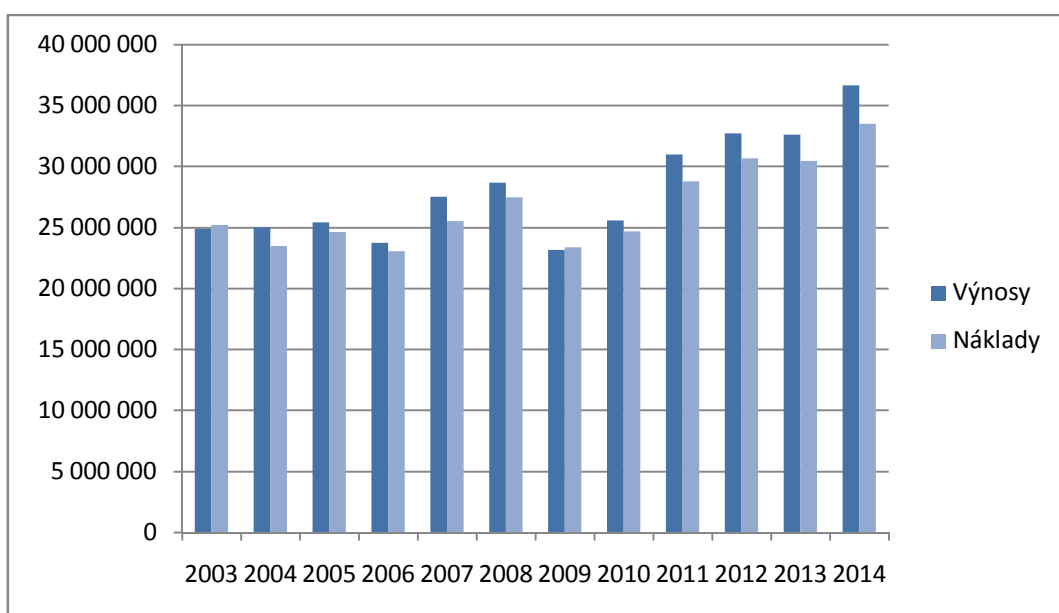
Rok	Ekologické zemědělství	Konvenční zemědělství
2003	3 466 188	25 208 325
2004	5 206 627	23 462 765
2005	5 119 709	24 622 981
2006	4 345 883	23 067 475
2007	4 070 372	25 510 724
2008	4 063 617	27 429 377
2009	5 089 670	23 352 068
2010	4 952 522	24 687 951
2011	4 534 896	28 772 013
2012	4 550 568	30 676 087
2013	3 687 890	30 451 844
2014	3 696 679	33 465 143

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Graf 25: Vývoj celkových nákladů a výnosů v ekologickém zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4.1.4 Dotace

Z následující tabulky je zjevné, jaké výše dotací u obou zemědělství ve sledovaném období 2003 až 2014 plynuly. Tabulka zachycuje celkové dotace a provozní dotace na jeden zemědělský podnik. Dotace připadající ekologickému zemědělství jsou vždy vyšší než dotace na podniky v režimu konvenčního zemědělství. Rozdíl nebyl ani před

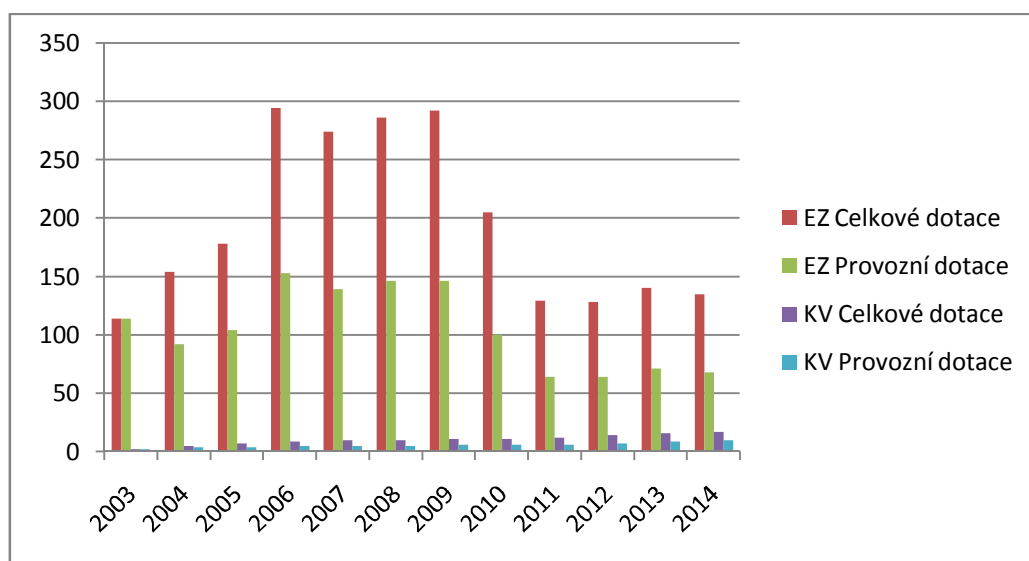
vstupem České republiky do Evropské unie. V této době byly dotace dokonce rapidně vyšší. Na jeden hektar obhospodařované půdy připadlo u ekologického zemědělství 114 Kč a na konvenční obhospodařované půdy pouhé 2 Kč. Za poslední sledované období jsou dotace pro ekologické podniky desetkrát vyšší než pro konvenční podniky. V roce 2013 byly dotace na ekologický podnik 140 Kč/ha a na konvenční pouze 16 Kč/ha. V následujícím roce 2014 došlo ke snížení dotací u ekologického zemědělství na 135 Kč/ha. U konvenčního zemědělství připadla dotace ve výši 17 Kč/ha.

Tabulka 14: Dotace v letech 2003-2014 v Kč/ha (na 1 podnik)

Rok	Ekologické zemědělství		Konvenční zemědělství	
	Celkové dotace	Provozní dotace	Celkové dotace	Provozní dotace
2003	114	114	2	2
2004	154	92	5	4
2005	178	104	7	4
2006	294	153	9	5
2007	274	139	10	5
2008	286	146	10	5
2009	292	146	11	6
2010	205	100	11	6
2011	129	64	12	6
2012	128	64	14	7
2013	140	71	16	9
2014	135	68	17	10

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

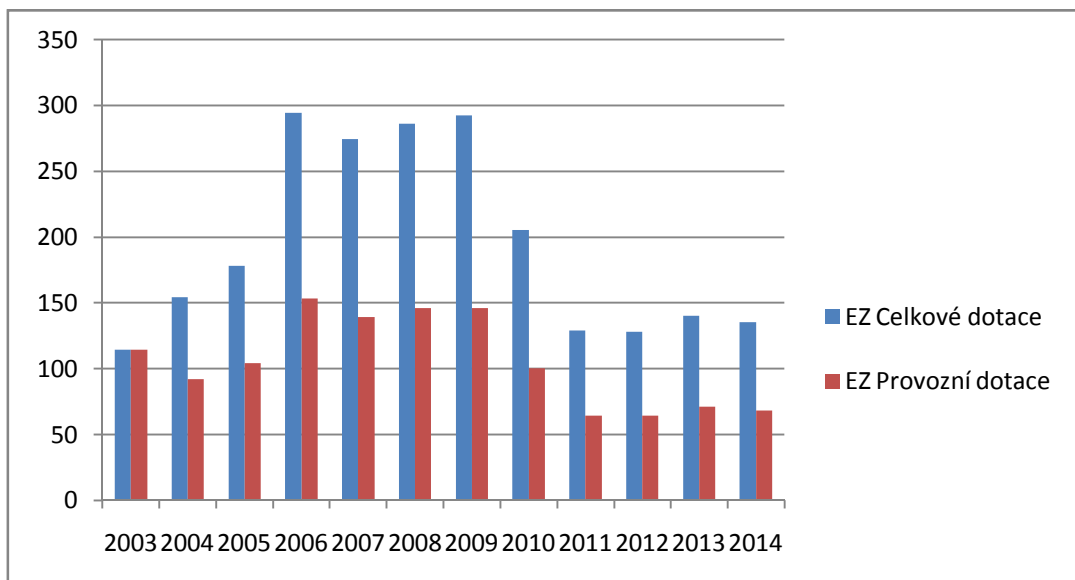
Graf 27: Vývoj dotací v Kč/ha v letech 2003-2014 (na 1 podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

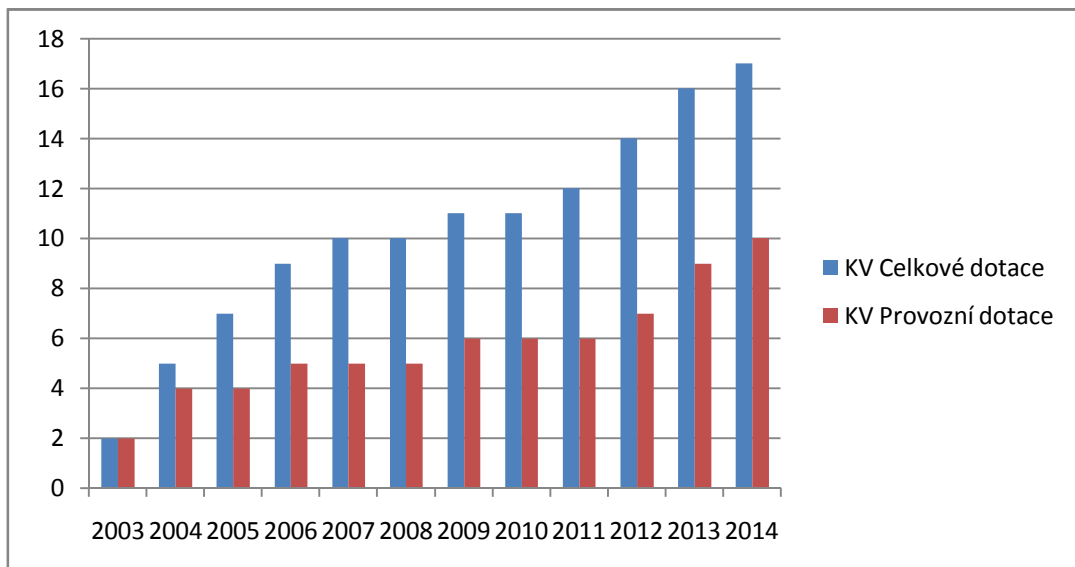
V roce 2003 (před vstupem České republiky do Evropské unie) dosahovaly provozní dotace téměř celkovou výši dotací. Jak je patrné z grafu, došlo u obou k poklesu podílu provozních dotací na celkových přibližně o polovinu.

Graf 28: Poměr provozních dotací na celkových – ekologické podniky 2003-2014 (na 1 podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Graf 29: Poměr provozních dotací na celkových – konvenční podniky 2003-2014 (na 1 podnik)

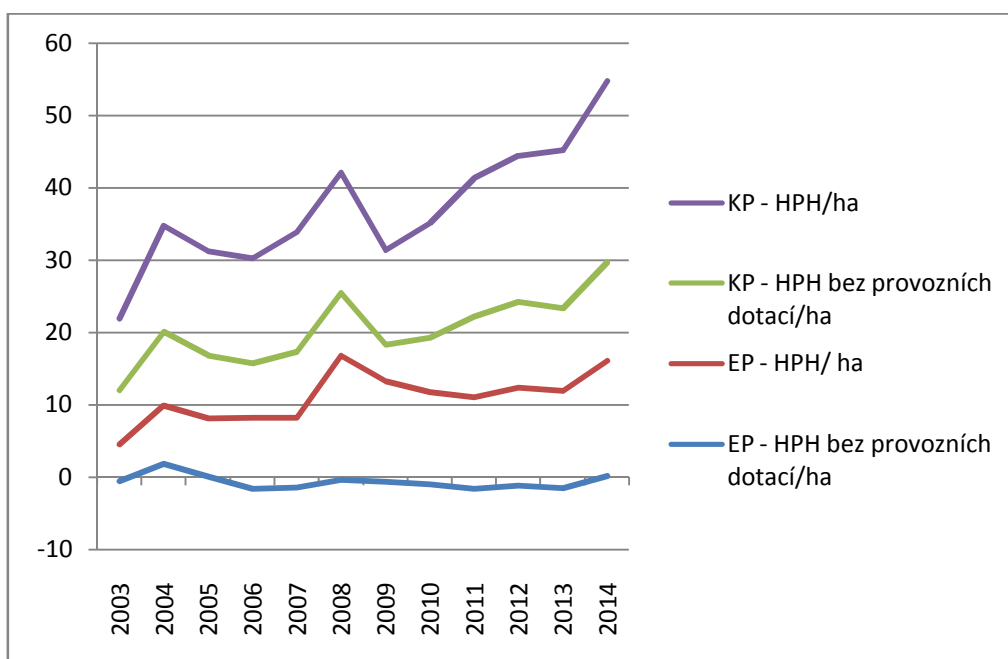

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4.1.5 Hrubá přidaná hodnota

U ekologicky hospodařících podniků vidíme v některých letech zápornou hrubou hodnotu bez provozních dotací, což ukazuje nižší úroveň efektivnosti hospodaření těchto podniků. Vývoj hrubé přidané hodnoty mezi ekologicky hospodařícími a konvenčně hospodařícími podniky determinují různí činitele. Prvním činitelem jsou rozdíly v intenzitě zemědělské výroby, materiální vklady, produktivita práce. Dalším činitelem jsou rozdílné ceny vstupů a výstupů (Redlichová, Bečvářová, Vinohradský, 2014). U konvenčně hospodařících podniků pozorujeme kladné výsledky. V letech 2012-2014 byly hodnoty hrubé přidané hodnoty o 6 – 9 tis. Kč na 1 hektar větší než u ekologicky hospodařících podniků. Lze tedy konstatovat efektivnější hospodaření konvenčně hospodařících podniků ve všech sledovaných letech i bez zohlednění provozních dotací.(viz příloha 3)

Graf 30: Hrubá přidaná hodnota v letech 2003-2014 v tis. Kč/ha

Zroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4.1.6 Tržby

U tohoto ukazatele bylo dosaženo u konvenčně hospodařících podniků průměrně 10krát vyšších tržeb než u ekologicky hospodařících podniků. Ve sledovaných letech 2003 až 2014 byly průměrné tržby u ekologického zemědělství 1,9 mil. Kč. Naopak u konvenčního zemědělství dosahovaly průměrně tržby úrovně 20,1 mil. Kč.

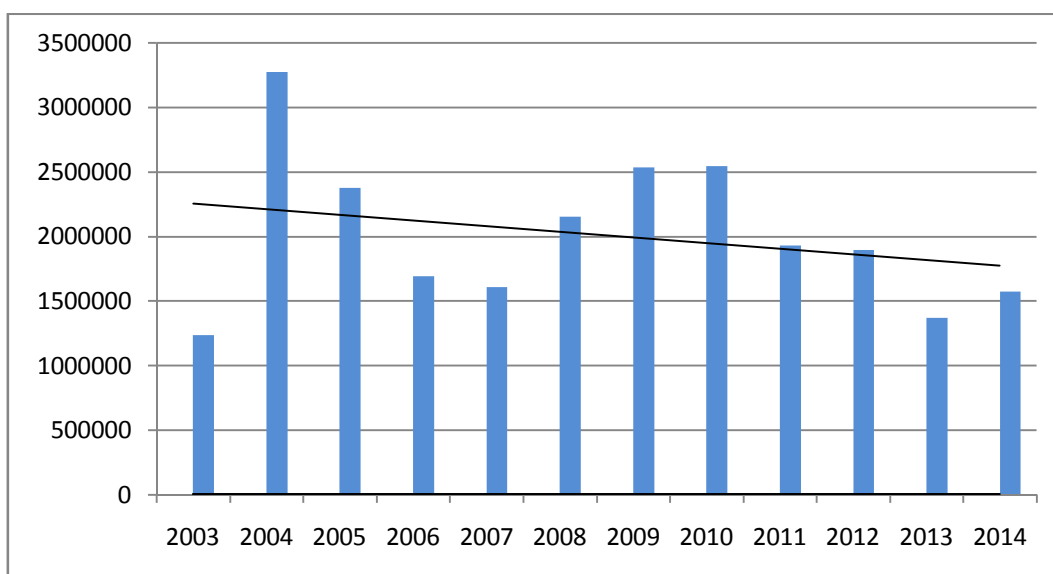
Tabulka 15: Tržby za prodej zboží a prodej vlastních výrobků a služeb v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

Rok	Ekologické zemědělství	Konvenční zemědělství
2003	1 235 563	20 209 501
2004	3 272 254	18 896 335
2005	2 373 587	19 182 648
2006	1 690 599	17 640 970
2007	1 604 902	20 469 506
2008	2 150 161	20 494 885
2009	2 532 500	16 481 031
2010	2 543 288	19 035 784
2011	1 927 669	23 301 580
2012	1 892 245	25 265 719
2013	1 368 990	24 067 546
2014	1 572 728	26 045 464

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

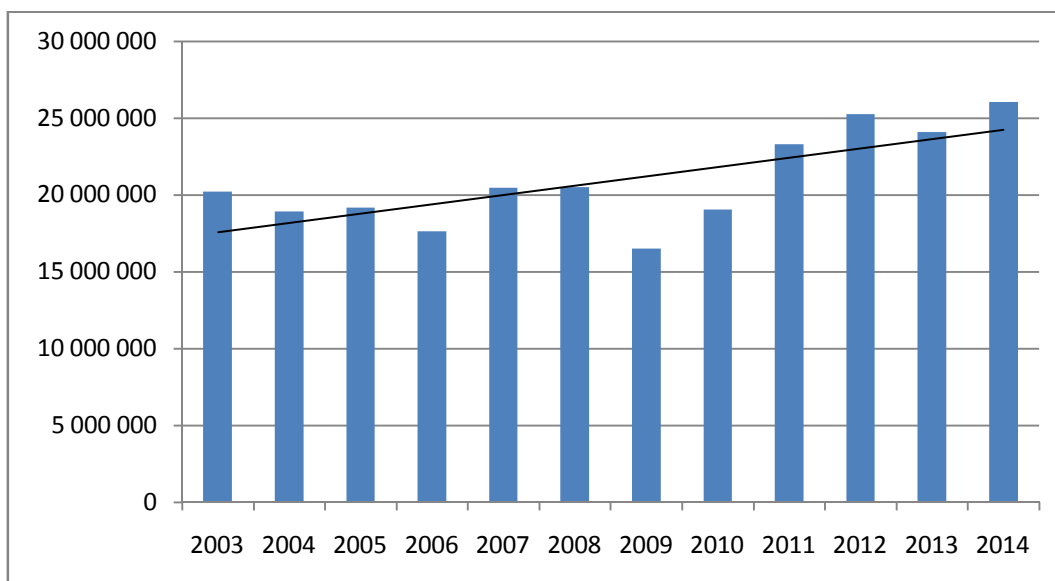
Jak je zjevné z grafu, z dlouhodobého hlediska je trend tržeb u ekologicky hospodařících podniků klesající, nicméně zaznamenává kolísavý vývoj. Naopak je tomu u konvenčně hospodařících podniků.

Graf 31: Vývoj tržeb u ekologických podniků v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Graf 32: Vývoj tržeb u konvenčních podniků v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

4.4.2 Ukazatele finanční analýzy

➤ Běžná likvidita

Ve sledovaném období se běžná likvidita u ekologicky hospodařících podniků pohybuje v rozmezí 2 – 4,09. Tato hodnota prokazuje velmi dobrou schopnost podniků zaplatit své závazky. V případě, že by podnik v daném období proměnil všechna svá oběžná aktiva v hotovost, byl by tento podnik schopný uspokojit své věřitele 2 krát až 4,09 krát. Podobně jsou na tom konvenčně hospodařící podniky, kdy se hodnota pohybovala v rozmezí 2,63 – 3,01.

Oba systémy podnikání mají dostatečné množství oběžných aktiv, které převyšují jejich krátkodobé závazky. Z tohoto důvodu by nehrozila ve sledovaném období situace, kdy by podniky nemohly uhradit své závazky.

➤ Zadluženost

Po celou dobu sledovaného období dosahují podniky v ekologickém zemědělství nižší hodnoty zadluženosti oproti podnikům konvenčním. Z toho vyplývá, že ekologicky hospodařící podniky financují svůj majetek více vlastním kapitálem než podniky

konvenční. Zadluženost konvenčně hospodařících podniků se pohybuje na úrovni 25%, ekologicky hospodařící podniky přibližně 23%.

➤ Rentabilita

Ukazatel rentabilita na celkovou produkci ukazuje o pozitivní situaci ekologicky hospodařících subjektů. Za sledované období se pohybuje kolem 45%. Největší hodnoty dosáhla v roce 2009 a to 53%. Oproti konvenční podniky nedosahují více než 15% rentability. U rentability aktiv pozorujeme hodnoty nižší, kdy ekologicky hospodařící podniků dosahují hodnotu kolem 12% a konvenční 8%. Majetek, který byl do podniku vložen majiteli, udává rentabilita vlastního jmění. U ekologicky hospodařících podniků byla hodnota přibližně 10%, u konvenčního zemědělství je toto zhodnocení přibližně 6%.

Tabulka 16: Vybrané ukazatele finanční analýzy u ekologicky hospodařících podniků

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Běžná likvidita	2	3,17	2,98	2,87	3,2	4,09	3,31	2,68	2,5	2,52	3,3
Zadluženost	0,23	0,32	0,25	0,23	0,16	0,19	0,22	0,22	0,23	0,21	0,27
Rentabilita produkce na celkovou produkci	0,23	0,23	0,45	0,36	0,5	0,53	0,43	0,43	0,45	0,43	0,48
Rentabilita aktiv	0,08	0,06	0,08	0,07	0,12	0,11	0,09	0,07	0,07	0,08	0,12
Rentabilita vlastního jmění	0,1	0,08	0,11	0,09	0,14	0,14	0,12	0,09	0,1	0,1	0,16
Počet podniků	67	77	75	79	93	100	137	223	229	209	230

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Tabulka 17: Vybrané ukazatele finanční analýzy u konvenčně hospodařících podniků

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Běžná likvidita	2,63	2,64	2,76	2,98	2,76	2,95	2,78	2,9	2,99	3,01	3,01
Zadluženost	0,27	0,26	0,25	0,25	0,26	0,25	0,25	0,25	0,25	0,24	0,27
Rentabilita produkce na celkovou produkci	0,08	0,05	0,06	0,08	0,07	0	0,05	0,11	0,1	0,12	0,15
Rentabilita aktiv	0,04	0,02	0,02	0,03	0,03	0	0,02	0,04	0,04	0,04	0,08
Rentabilita vlastního jmění	0,05	0,03	0,03	0,05	0,04	0	0,03	0,06	0,06	0,06	0,13
Počet podniků	1294	1285	1422	1419	1482	1433	1396	1315	1188	1137	1123

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

5 DISKUSE A ZÁVĚR

Jak ekologické zemědělství, tak konvenční mají za sebou dlouhou historii. Ekologické zemědělství dbá na šetrné zacházení s přírodními zdroji, kdy je na jedné straně cílem produkce kvalitních biopotravin a na straně druhé ochrana životního prostředí v rámci trvale udržitelného rozvoje. Ve srovnání s konvenčním zemědělstvím, pro které je typická vyšší intenzita hospodaření s hlavním cílem maximalizace produkce tak, aby bylo dosaženo co největší ekonomické efektivity. Důsledkem pak může být negativní dopad na životní prostředí a také na kvalitu půdy, toto mínění však nebylo potvrzeno, protože v dnešní době existuje mnoho názorů, které naopak upozorňují na nedostatky ekologického zemědělství.

Z posledních dostupných údajů (červen 2015) ekologicky hospodařilo v České republice 4 176 ekofarem na výměře 503 tis. ha (12% z celkového zemědělského půdního fondu). Za posledních deset let (2004-2014) vzrostla výměra na více než dvojnásobek. Souběžně došlo k nárůstu ekologicky hospodařících farem (z 836 v roce 2004 na 3 885 v roce 2014). Nejvyšší nárůst výměry půdy v ekologickém režimu se nejvíce zvýšila mezi roky 1997 až 1998, kdy byl nárůst o 254%.

Z pohledu struktury využití ekologické půdy převažují trvalé travní porosty, které v roce 2014 zaujímaly 80% z celkového půdního fondu ekologického zemědělství. Podobný poměr byl ve všech sledovaných letech. Následovala orná půda s 11% v roce 2014. Z pohledu užití ekologické půdy v krajích v roce 2014 byly největší plochy zaznamenány v pohraničí, kde jsou méně příznivé horské a podhorské oblasti.

Hodnocením ekonomických charakteristik bylo zjištěno, že z hlediska celkového majetku u konvenčních podniků, bylo zvýšení o 53%, u ekologicky hospodařících podniků o 36% za celé sledované období (2003-2014). U obou zemědělství tvoří převažující část dlouhodobý majetek, který tvoří podíl přibližně 60%. Co se týká vývoje kapitálu, bylo zjištěno, že u obou typů převažoval vlastní kapitál nad cizími zdroji. Největšího podílu (62%) u konvenčně hospodařících podniků bylo dosaženo v letech 2010, 2011, 2013 a 2014. U ekologicky hospodařících podniků byly zjevné výkyvy v některých letech. Například v roce 2003 byl kapitál tvořen z 62% cizími zdroji. Z pohledu výnosů jsou nejvýznamnějším faktorem tržby za prodej zboží a služeb, které jsou obsaženy v položce výkony. Zde je nejvyšší podíl na výnosech. Nejvyšších výnosů bylo dosaženo u ekologicky hospodařících podniků v roce 2004, kdy dosáhly 5,7 mil.

Kč. Konvenční zemědělství dosahovalo v rámci výnosů spíše růstovou tendenci. Průměrné náklady ekologicky hospodařících podniků se za poslední období pohybovaly na úrovni 4 mil. Kč. U konvenčních podniků přibližně 30 mil. Kč. Vývoj nákladů ve sledovaném období 2003-2014 u konvenčních subjektů má spíše rostoucí trend, u ekologických subjektů je tomu naopak.

Ukazatelem přidané hodnoty bylo zjištěno, že ekologické podniky dosáhly zápornou hrubou přidanou hodnotu (po odečtení provozních dotací). Naopak při zohlednění dotací dosahují kladných čísel a dokonce v roce 2008 převýšily dosaženou hodnotu konvenčních podniků. Hrubá přidaná hodnota u konvenčních podniků naopak dosahovala ve všech sledovaných letech kladných výsledků, jak při zohlednění dotací, tak i s absencí dotací.

Dotace, vyplácené ve sledovaném období ekologickým podnikům představují vyšší hodnoty, než je tomu u konvenčního zemědělství. Provozní dotace tvoří u obou typů hospodaření cca 50% podíl na celkových dotacích.

U hodnocení tržeb byly brány v úvahu tržby, které mají přímou souvislost s podnikatelskou činností zemědělství. Konvenční podniky dosahovaly průměrně 10krát vyšších tržeb. Z dlouhodobého hlediska zaznamenávaly tržby ekologických podniků klesající, avšak kolísavý vývoj. Naopak je tomu u konvenčně hospodařících podniků.

Z hlediska finanční analýzy prokázaly lepší vývoj ekologicky hospodařící podniky. U ukazatele běžné likvidity prokazují oba typy hospodaření velmi dobrou schopnost uhradit své závazky. V případě hodnocení zadluženosti, můžeme konstatovat, že ekologicky hospodařící podniky mají nižší zadluženost než podniky hospodařící konvenčně. Lepších výsledků také bylo dosaženo u všech ukazatelů rentability, kdy ekologické podniky dosahovaly až %, kdežto konvenční nepřesáhly hodnotu 12%.

Výzkumná otázka:

„ Mají zkoumané ekologicky hospodařící podniky horší ekonomickou situaci oproti podnikům hospodařícím v režimu konvenčního zemědělství?“

Po provedení analýzy v diplomové práci můžeme konstatovat, že ekonomická situace ekologicky hospodařících podniků je poměrně příznivá, avšak při komparaci s konvenčně hospodařícími podniky, dosahují ekologické podniky horších výsledků.

Důvodem je charakteristická intenzita využití půdy u konvenčně hospodařících podniků, vyšší produktivita práce a nižší nákladovost na jednotku produktu. Tento závěr se shoduje s autory Redlichová, Bečvářová a Vinohradský (2014). Tito autoři pak ve svém výzkumu vysvětlují, že na diferenci v úrovni intenzity zemědělské výroby, se až z 60% podílí odlišná výše vkladů na hektar a zároveň odlišná úroveň produktivity těchto vkladů.

Po odečtení dotací od hrubé přidané hodnoty byla hodnota hrubé přidané hodnoty (bez dotací) u ekologicky hospodařících podniků záporná v některých letech sledovaného období. Můžeme tedy konstatovat, že ekologické podniky nejsou bez dotací ziskové, tím pádem je jejich situace horší než u konvenčních podniků.

Závěrem lze sumarizovat, že ekologické zemědělství prošlo dynamickým rozvojem. Za posledních deset let došlo k dvojnásobku obhospodařované půdy v ekologickém zemědělství a zároveň k pětinasobnému nárůstu ekofaremu. Nyní můžeme hovořit o ekologickém zemědělství, jako o způsobu obhospodařování půdy, které v České republice našlo své místo. Jak bylo prokázáno, důležitým faktorem je úroveň a vývoj dotačních podpor, díky kterým se zvyšuje zájem zemědělců.

6 SEZNAM LITERATURY

Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015: Action plan for organic farming 2011-2015. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2011, s. 32, ISBN 978-80-7434-007-9.

Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2016-2020: Action plan for organic farming 2016-2020. Praha: Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství, 2016, ISBN 978-80-7434-193-9.

BEČVÁŘOVÁ, V. *Zemědělská politika.* Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2001. 120 s. ISBN 80-7157-514-3.

ČERVENKA, J., KOVÁŘOVÁ, K. *Biopotraviny.* 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 219 s. ISBN 80-213-1404-4.

KOTĚRA J., 2010: *Ekologické zemědělství a biopotraviny: otázky a odpovědi pro ekoporadny.* PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství, Praha, 32 s.

KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého. 19. aktualizované vydání.* Praha: Polygon, 2009. 440 s. ISBN 978-80-7273-156-5.

LACKO – BARTOŠOVÁ, M. a kol. *Udržatel'né a ekologické poľnohospodárstvo.* Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. 575 s. ISBN 80-80695-56-3.

LAMPKIN, N., *Organic farming,* Farming Press Books, U. K., 1990, 701 s.

MARTINOVIČOVÁ, D., *Základy ekonomiky podniku.* Alfa Publishing, 2006.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR *Ročenka ekologického zemědělství 2012.* Praha: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, 2013. 52 s. ISBN 978-80-7434-139-7.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR *Ročenka ekologického zemědělství 2014.* Praha: Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, 2015. 52 s. ISBN 978-80-7434-250-9.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin.* Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. 152 s. ISBN 978-80-7434-059-8.

NOVOTNÝ, J., and P. SUCHÁNEK. *Nauka o podniku 2*. 1. vyd. Brno: MU ESF Brno, 2007. 141 s. ISBN 978-80-210-4496-8.

MOUDRÝ, J., *Ekologické zemědělství*, 1. vydání, Č. Budějovice: ZF JU, 2007. 219s s. ISBN 978-80-7394-046-1.

MOUDRÝ, J., PRUGAR, J. *Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, 2001. 148 s. ISBN 80-704-0526-0.

REDLICOVÁ, R. Economic Evaluation of Organic Farms. In *Roczniki naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*. Warsaw: Wies Jutra Sp. z o. o., 2007, s. 406-410. ISSN 1508-3535.

REDLICOVÁ, R., BEČVÁŘOVÁ, V., VINOHRADSKÝ, K. *Vývoj ekologického zemědělství ČR v ekonomických souvislostech*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014, 91 s. ISBN 978-80-7509-173-4.

Růčková, Petra, and Michaela Roubíčková. *Finanční management*. Praha: Grada, 2012.

ŠIMAN, Josef, and Petr PETERA. "Financování podnikatelských subjektu." (2010): 192.

SKALA L., 1991: *Alternativní zemědělství a produkce biopotravin: sborník z jednání odb. rostlinné výr. AZV ČSFR*. Akademie zemědělských věd ČSFR, Praha, 75 s.

SYNEK, M. *Manažerská ekonomika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 471 s. ISBN 978-80-247-3494-1.

ŠÁNOVÁ P., 2006: *Cvičení z biopotravin*. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Praha, 107 s.

ŠARAPATKA, B., URBAN J. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006. 502 s. ISBN 80-87080-00-9.

ŠUTA, MUDr. Miroslav. *Biotechnologie, životní prostředí a udržitelný rozvoj*. Praha: Společnost pro trvale udržitelný život, 2007, 27 s. ISBN 978-80-902635-1-2.

URBAN J., ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství*. Šumperk: PRO-BIO, 2003, 280 s. ISBN 80-7212-274-6.

URBAN J., ŠARAPATKA B., 2003: *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, s. 23, ISBN: 80-7212-274-6.

ŽIVĚLOVÁ, I. *Podnikové finance*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 172 s. ISBN 978-80-7375-743-4.

ŽIVĚLOVÁ, I. *Finanční management*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 116 s. ISBN 978-80-7375-760-1.

Internetové zdroje

Australian organic market report 2012 [online]. 2014, [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://austorganic.com/wp-content/uploads/2010/09/Organic-market-report-2012-web.pdf>

ABCERT *Certifikace ekologického zemědělství a bioprodukce* [online]. 2012, [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://abcert.cz/index.php>

BIOINSTITUT *Ekologické zemědělství* [online]. c2013a, [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.bioinstitut.cz/ekologicke.html>

BIOINSTITUT *Ekologické zemědělství Olomouckého kraje* [online]. c2013b, [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: http://www.bioinstitut.cz/publikace/documents/OLK_zemedelstvi_CJ.pdf

BIOKONT *Kontrolní organizace ČR a SR* [online]. c2012, [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://biokont.cz/images/o_spolecnosti_20130930.pdf

EAGRI *Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský* [online]. c2009-2013d, [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal>

EAGRI. *Kontrolní organizace*. [online]. 2009-2013 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>

EAGRI *Právní předpisy* [online]. 2009-2013, [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-242-viceoblasti.html

FADN *Zemědělská účetní datová síť ČR* [online]. c2009-2014, [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.vsbox.cz/fadn/>

IFOAM *Organic landmarks* [online]. 2013, [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture>

KEZ. *Kontrola ekologického zemědělství*. [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

MZe ČR 2012, Ministerstvo zemědělství ČR, www.eagri.cz. [online]. 2012 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/metodicke-pokyny/>

MZe 2013 c, Ministerstvo zemědělství ČR, www.eagri.cz, Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31. 12. 2012, [online]. 2013 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/>

ÚŘAD, ČESKÝ STATISTICKÝ. "Český statistický úřad [online]. 2015[cit. 2016-04-20]." Dostupné z: <http://www.czso.cz>.

ÚZEI *Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje (2013)* [online]. c2013, [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/publikacni-cinnost/>

ÚZEI *Analýza vývoje nabídky biopotravin v maloobchodních řetězcích a jejich cen v letech 2009 - 2013* [online]. c2013, [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/publikacni-cinnost/>

V. GOLD, Mary. *Organic Production and Organic Food*. [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.nal.usda.gov/afsic/pubs/ofp/ofp.shtml>

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přechodné období v ekologickém zemědělství

Tabulka 2: Vývoj počtu podniků, výměry zemědělské plochy a podíl na zemědělském půdním fondu v ekologickém zemědělství v letech 1990-2014

Tabulka 3: Ekologické hospodaření v letech 2014 a 2015

Tabulka 4: Srovnání počtů jednotlivých typů ekologických subjektů v letech 2013–2014

Tabulka 5: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999-2014) v ha

Tabulka 6: Užití ekologické půdy v krajích v ČR v roce 2014

Tabulka 7: Výše plateb v eurech na období 2007 – 2013 (s prodloužením i na rok 2014)

Tabulka 8: Vývoj plateb na hektar v ekologickém zemědělství v letech 1998 – 2014 v Kč

Tabulka 9: Vývoj trhu s biopotravinami v České republice v letech 2005-2013

Tabulka 10: Podíl kategorií na celkovém obratu biopotravin v ČR (2005-2013)

Tabulka 11: Soubor zemědělských podniků FADN od roku 2003 do roku 2014

Tabulka 12: Výše výnosů v ekologickém a konvenčním zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Tabulka 13: Výše nákladů v ekologickém a konvenčním zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Tabulka 14: Dotace v letech 2003-2014 v Kč/ha (na 1 podnik)

Tabulka 15: Tržby za prodej zboží a prodej vlastních výrobků a služeb v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

Tabulka 16: Vybrané ukazatele finanční analýzy u ekologicky hospodařících podniků

Tabulka 17: Vybrané ukazatele finanční analýzy u konvenčně hospodařících podniků

8 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Stavby ekologicky obhospodařované půdy podle jednotlivých kontinentů v letech 2005-2013 (v mil. ha)

Graf 2: Celkový počet ekofarem na světě v letech 1999-2013 (v tis.)

Graf 3: Rozložení celkového počtu ekofarem v roce 2013 podle jednotlivých kontinentů

Graf 4: Dvacet zemí s největší výměrou ekologicky obhospodařované půdy v režimu ekologického zemědělství v roce 2013

Graf 5: 15 zemí s nejvyšším podílem ekologického zemědělství na celkové zemědělské půdě v roce 2013 v (%)

Graf 6: Vývoj užití ekologicky obhospodařované půdy v Evropě (2004-2013) v mil. ha

Graf 7: Nejvýznamnější evropské země na celkovém trhu s biopotravinami v roce 2013

Graf 8: Deset evropských zemí s největším trhem biopotravin (v mil. EUR)

Graf 9: Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělského půdního fondu v roce 2014 v %

Graf 10: Podíl ekologických podniků na celkovém počtu zemědělských podniků v České republice v roce 2014

Graf 11: Vývoj počtu ekologicky hospodařících podniků a zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství (ha) v letech 1990-2014

Graf 12: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999-2014 v ha

Graf 13: Podíl jednotlivých užití půdního fondu v ekologickém zemědělství v roce 2014 v %

Graf 14: Vývoj plateb na hektar podle užití ekologicky obhospodařované půdy

Graf 15: Vývoj celkové podpory v ekologickém zemědělství v letech 1998 až 2014 v mil. Kč

Graf 16: Vývoj počtu výrobců biopotravin v České republice v letech 2001-2014

Graf 17: Vývoj podílu odbytových míst z celkového obratu biopotravin v České republice v letech 2005-2013 (v %)

Graf 18: Vývoj podílu nakupovaných biopotravin v letech 2005-2013 (%)

Graf 19: Počty ekologických a konvenčních podniků v letech 2003-2014 podle FADN

Graf 20: Procentuální rozdělení ekologického, konvenčního a kombinovaného zemědělství podle FADN (2003-2014)

Graf 21: Vývoj majetku v ekologickém zemědělství 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 22: Vývoj majetku v konvenčním zemědělství 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 23: Vývoj kapitálu v ekologických podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 24: Vývoj kapitálu v konvenčních podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 25: Vývoj celkových nákladů a výnosů v ekologickém zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 26: Vývoj celkových nákladů a výnosů v konvenčním zemědělství v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Graf 27: Vývoj dotací v Kč/ha v letech 2003-2014 (na 1 podnik)

Graf 28: Poměr provozních dotací na celkových – ekologické podniky 2003-2014 (na 1 podnik)

Graf 29: Poměr provozních dotací na celkových – konvenční podniky 2003-2014 (na 1 podnik)

Graf 30: Hrubá přidaná hodnota v letech 2003-2014 v tis. Kč/ha

Graf 31: Vývoj tržeb u ekologických podniků v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

Graf 32: Vývoj tržeb u konvenčních podniků v letech 2003-2014 (v Kč na 1 podnik)

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Koloběh látek v ekologickém zemědělství

Obrázek 2: Multifunkční model zemědělství

Obrázek 3: Logo KEZ o.p.s.

Obrázek 4: Logo ABCERT AG

Obrázek 5: Logo BIOKONT CZ

Obrázek 6: Logo BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.

Obrázek 7: Certifikát pro ekologického podnikatele

Obrázek 8: Logo - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Obrázek 9: Biozebra – národní značení biopotravin

Obrázek 10: Logo pro značení biopotravin v Evropské unii tzv. eurolist

Obrázek 11: Ukazatele ekonomických výsledků podle metodiky FADN EU

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Majetek zemědělských podniků 2003-2014 (Kč/podnik)

Příloha 2: Kapitál v ekologických a konvenčních podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

Příloha 3: Hrubá přidaná hodnota 2003-2014 v tis. Kč/ha

11 PŘÍLOHY

Příloha 1: Majetek zemědělských podniků 2003-2014 (Kč/podnik)

	Ekologické zemědělství			Konvenční zemědělství		
	Aktiva celkem	Dlouhodobý majetek	Oběžná aktiva	Aktiva celkem	Dlouhodobý majetek	Oběžná aktiva
2003	5 359 083	3 148 771	2 022 146	35 112 573	21 279 820	13 529 238
2004	7 540 448	4 060 134	3 166 910	32 165 548	18 649 586	13 237 259
2005	9 448 337	4 770 274	4 504 022	34 492 757	19 852 898	14 276 438
2006	9 240 381	5 005 621	3 989 655	32 091 417	18 774 854	13 061 830
2007	8 233 902	4 672 772	3 349 290	35 581 617	20 521 286	14 791 359
2008	7 094 065	4 294 043	2 729 419	37 260 333	21 621 690	15 257 954
2009	9 652 076	5 545 770	4 038 246	35 466 751	21 381 704	13 843 632
2010	9 517 285	5 844 912	3 577 387	38 334 945	23 482 121	14 638 608
2011	10 348 430	6 508 596	3 554 731	42 532 093	25 779 173	16 481 583
2012	9 595 507	5 883 712	3 448 454	46 857 139	29 064 438	17 575 174
2013	6 997 464	3 967 914	2 783 071	47 127 237	29 303 561	17 605 281
2014	7 271 172	4 396 934	2 598 639	53 792 203	33 009 343	20 537 577

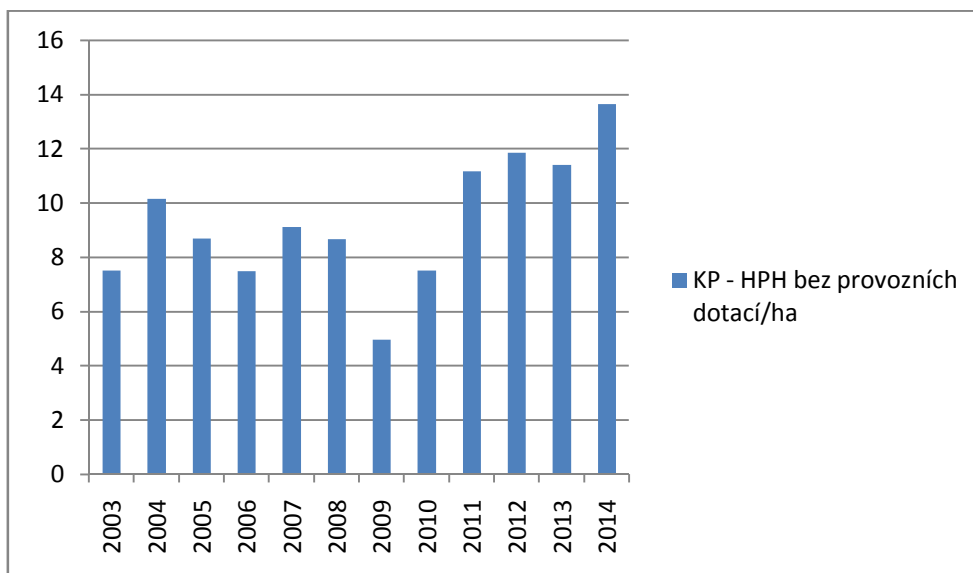
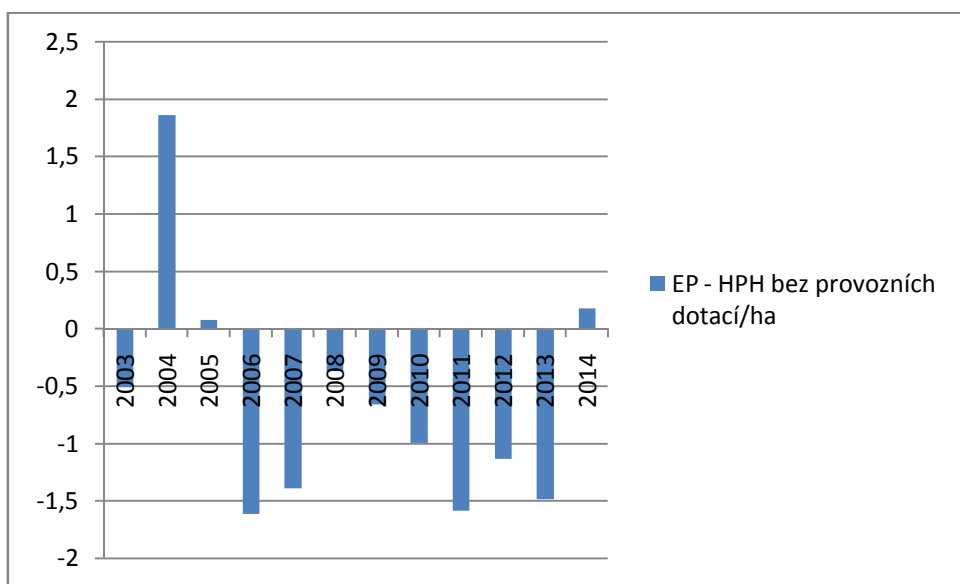
Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Příloha 2: Kapitál v ekologických a konvenčních podnicích v letech 2003-2014 (Kč/podnik)

	Ekologické zemědělství			Konvenční zemědělství		
	Pasiva celkem	Vlastní kapitál	Cizí kapitál	Pasiva celkem	Vlastní kapitál	Cizí kapitál
2003	5 359 083	2 007 958	3 349 125	35 112 573	18 891 002	16 115 816
2004	7 540 448	3 816 627	3 716 239	32 165 548	18 017 962	14 099 602
2005	9 448 337	4 084 826	5 344 436	34 492 757	19 817 013	14 612 537
2006	9 240 381	4 768 519	4 455 699	32 091 417	18 632 955	13 400 304
2007	8 233 902	4 533 235	3 661 908	35 581 617	21 234 188	14 193 179
2008	7 094 065	4 897 083	2 137 487	37 260 333	21 759 039	15 380 442
2009	9 652 076	5 964 316	3 622 580	35 466 751	21 136 817	14 223 487
2010	9 517 285	5 631 869	3 842 175	38 334 945	23 641 598	14 600 228
2011	10 348 430	6 363 821	3 970 296	42 532 093	26 400 373	16 024 604
2012	9 595 507	5 860 100	3 725 555	46 857 138	28 799 761	17 931 890
2013	6 997 464	4 290 928	2 693 225	47 127 237	29 037 644	17 957 481
2014	7 271 172	4 165 763	3 102 705	53 792 203	34 068 588	19 570 362

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN

Příloha 3: Hrubá přidaná hodnota 2003-2014 v tis. Kč/ha

Zdroj: Vlastní zpracování podle FADN